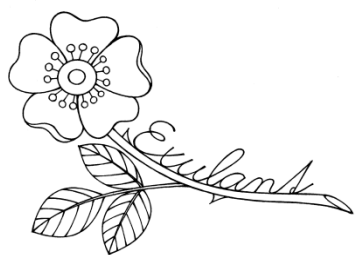

INFORMAČNÍ VĚSTNÍK č. 34 (2/2012)

občanského sdružení

EXULANT

Milí čtenáři,

v minulých letech jste dostávali druhé číslo našeho věstníku vždy před Vánocemi. Důvodem, proč jej tentokrát rozesíláme již nyní, je konference a valná hromada našeho občanského sdružení. Vycházíme tak vstříc hlasům, které říkaly, že vést od jara v patrnosti říjnovou konferenci je složité. Letošní konference a valná hromada Exulanta se koná **6. - 7. října 2012 v kostele Česko-bratrské církve evangelické v Teplicích, Sládkova ulice č. 16. Zahájení bude v sobotu 6. října 2012 v 10.00 hodin.** Účast přislíbila historička Dr. Edita Štěříková, část programu bude věnována osobnosti Jana Jelínka, evangelického faráře z Kupičova na Volyni a poté v Oráčově, od jehož narození uplyne letos 100 let. Zájemcům bude nabídnuta **nová publikace o Jednotě bratrské v Lešně** i dříve vydané knihy – Zelów – česká exulantská obec v Polsku, Běh života českých exulantů v Berlíně, Paprsky kalicha v letorostech Čechů z Volyně a další. Se svou prací nás seznámí zástupci společnosti VISTAFILM, kteří natočili filmy o M. L. Zinzendorfovi a o českých exulantech v Berlíně. Přítomni budou i naši genealogové Ing. Tomáš Stodola a Mgr. Petr Hlaváček, kteří zájemcům o rodinnou historii pomohou v orientaci.

Na valné hromadě bude provedena volba výboru a revizní komise našeho občanského sdružení, proto je účast každého člena velice důležitá. Další informace o programu a o možnosti ubytování jsou uvedeny dále.

Jan Bistranin

**Hospodin je dobrotivý a přímý,
proto ukazuje hříšným cestu
Hrst posbíraných myšlenek k meditaci
o marnotratném synu a laskavém otci
(Lk 15, 11b - 32) .**

1. Začíná to celé jako pohádka – ušlechtilé vyprávění – brzy se to ale zvrtně.
2. Mladší syn vyžaduje, co mu „patří“. Vlastně by mu to mělo patřit, až otec zemře, nelze si to ještě vynutit. Otec ale dává (snad si myslí, že syn bude pokračovat v tom, co se naučil doma).
3. Podraz! Darovaný podíl (pole, domy...) syn zpeněží, dědictví po otci – co s tím, peníze neznají hranic, nestojí o kontinuitu duchovní ani pracovní... má své představy.
4. Anonymní cizina láká: mladší syn dělá věci, které by se doma dělat neodvážil – rozmařilý život nazve starší syn slovy „s děvkami prohýřil tvé jmění“...
5. Konec hořký. Když už z tebe nic nekouká, táhni! - Anonymní cizina a absence opravdu hlubokých lidských vztahů ukázaly svou odvrácenou tvář...
6. Propad sociální i lidský je absolutní: ze společnosti „zlaté mládeže“ do společnosti vepřů, kterých si majitel považuje víc, než jeho.
7. Naštěstí jej marasmus nutí přemýšlet, jít do sebe, zvažovat alternativy – důležité!
Pravidla doma a v cizině: Dřív: ať mi otec do ničeho nemluví! Nyní: kéž by se o mě někdo zajímal! Žít v dobrém řádu doma – lepší než tzv. nespoutaně létat ...

8. Vzpomíná na svůj domov jako na ráj – ač už z něj vypadl jako syn a bude tu jen nájemník, chce se vrátit...

9. Dostat se až na dno – často jediný způsob, jak se probrat z omámení sebou a vrátit se k střízlivosti, do reálného času a skutečnosti... připravuje si řeč.

10. Otec synovi rozhodně návrat nekomplikuje – nebere si čas na rozmyšlenou, zda ho přijme zpět, žádné podmínky opětného přijetí, žádné připomenutí jeho chování, žádné vyčíslení újmy – nic z toho: běží, obejmě, políbí.

11. Mladší syn: je zralým člověkem: Otče, zhřešil jsem vůči nebi i proti tobě. Nejsem hoden nazývat se tvým synem. ..

Ale milosrdenství v otcově domě vládne dál. Dostává oděv, prsten, obuv. Tak jedná Bůh. Hříšník je pro něj mrtev, když činí pokání – zase žije! Vzkříšení je důvod k oslavě, radosti.

12. Co je pro jednoho povýšení, může být pro druhého, staršího syna, ponížení, potupa, hanba. Vzpírá se.

Otec však jedná milostivě s dětmi ve chvíli, kdy by jim spravedlnost zlomila vaz. To platí pro každé dítě, i pro to poslušné... každý se může vzbouřit.

13. Nenapadne nás, že tady je nebezpečí? Že ten příběh začne znovu, tentokrát s tím starším?

Otce to jistě napadá, velice jemně s ním hovoří – dítě. Pocit ukřivděného spravedlivého – se stává hrozným nebezpečím... Místo prostřeného stolu by se mohl octnout u prázdného, ve společenství s věčně reptajícími farizeji a zákoníky.

14. To otec nechce. Chce, aby se spolu u jeho prostřeného stolu sesedly všechny jeho děti...

A závěrem ještě jedna věc: jak nesnadné bylo pro děti reemigrantů „zůstat doma ve víře otců“ v bouřích dějin naší republiky po válce... nejeden marnotratný syn i dcera nenašli cestu zpět – Otec pořád chce, aby se spolu u jeho prostřeného stolu sesedly všechny jeho děti.

Jan Opočenský

Střípky o Šamotulském kancionálu

„Oči mi slzely při světle lojové svíčky a ruka zmodralá zimou kostrbatě řadila jedno písmeno k druhému, měsíce a roky. Jednou tam vtrhla stráž a objevila můj úkryt. Poberali všechno, co jsem napsal.“

Luděk Rejchrt: Pře Bratra Augusty

Jedním z nejhorších zážitků, který prožil autor nějakého k tisku plánovaného textu, je setkání s redaktorem. Redaktor se vyznačuje zvláštní povahou; při sobě má ostře nabroušenou tužku, již v dokonalém díle (podle mínění autora) provádí nezbytné změny, aby se nepovedené psaní (podle mínění redaktora) přiblížilo alespoň průměru a nedělalo až takovou ostudu. – Přesně tohle se stalo Janu Augustovi (autor) a Janu Blahoslavovi (redaktor) při práci na Šamotulském kancionálu.

O generaci starší Jan Augusta (1500 – 13. 1. 1572), kazatel a biskup Jednoty bratrské, je k hodnocení obtížnější, někteří mluví o jeho „prudké a výbušné povaze“, „ctížádosti“, „panovačnosti“ a „jasnozřivé vychytralosti“. Jasně v tom neměli ani jeho současníci v Jednotě. Jeho odpůrci jej posměšně nazývali „Janem Kloboučником“, což byla narážka na řemeslo jeho otce, kterému se i on vyučil, a upozornění, že Augusta neprošel školami a v teologických otázkách zůstal laikem.

Na rozpacích byl i král Ferdinand I. Habsburský, který jej uvěznil po ukončení tzv. šmalkaldské války, čili po nepokojích v letech 1546 a 1547 mezi říšskými protestantskými šlechtici a nakonec zvítězivším císařem Karlem V., Ferdinandovým bratrem. Protože se do českého odboje hojně zapojila i bratrská šlechta, odpovědnou za to byla následně učiněna celá Jednota a biskup Augusta byl dokonce považován za iniciátora stavovské vzpoury. Ve státní věznici na hradě Křivoklát strávil Augusta 16 let (1548-1564). Žádná politická angažovanost mu

nebyla prokázána a toto podezření časem snad sloužilo jen jako záminka k prodlouženému věznění.

Po dvou letech dostal do žaláře Bibli a písně, na jejichž české a latinské nápěvy psal své vlastní písně. Dokonce se mu uplácením stráže povedlo navázat spojení s Jednotou (korupce budiž pochválena), bohužel se vše prozradilo (viz citát z Rejchrtovy divadelní hry) a Augustovo věznění se opět zhoršilo.

Po třinácti letech se rýsovala naděje na propuštění za podmínky, že se stane katolíkem. Augusta se přihlásil k podobojí, druhé zákonem povolené církvi, i když ne takto výslovně, s čímž katolíci nesouhlasili a Jednotu tím značně podráždil, ačkoli si Bratří byli samozřejmě vědomi svého punce sekty. Z utrakvistické rodiny koneckonců pocházel, a ačkoli jej později naléhavěji oslovil způsob života Bratří, slabost pro podobojí nikdy neztratil. Po svém propuštění, tentokrát bez podmínek, se sice Augusta a úzká rada Jednoty smířili, ale jisté napětí, leccos i z minulosti, v jejich vztazích zůstalo. Třeba to, že Bratří bez jeho vědomí v letech 1553 a 1557 zvolili nové biskupy, a že Augusta stále prosazoval spojení církve podobojí, tedy novoutrakvistů, a Jednoty bratrské, na což byli v Jednotě hákliví. – Mimochodem, netrvalo dlouho, a už v květnu 1575 novoutrakvisté a Jednota císaři předložili společné „České vyznání“.

O Janu Blahoslavovi (20. 2. 1523 – 24. 11. 1571), dalším biskupovi a mj. překladateli Nového zákona, stačí napsat jen to, že byl humanisticky vzdělán a že lpěl na humanistických postupech. Nepřekvapí tedy, že se tento předchůdce Komenského dostal do sporu s konzervativním Augustou, který se na „jemnější vzdělání“ díval podezíravě a časem dokonce Blahoslava vyprovokoval k sepsání jeho proslulé „Filipiky proti misomusům“.

Předchozí „Rohův kancionál“ vyšel roku 1541; co tedy Bratry vedlo k tomu, aby se o pouhých 14 let později usnesli na vydání dalšího? – V Jednotě se totiž objevilo množství

nových písní a Bratří po počátečním váhání usoudili, že by bylo vhodné je uvést v širší známost a zařadit do svého bohoslužebného života jakožto „nové projevy víry“. Nedalo se ovšem přehlédnout, že jejich velká část jednak formálně nesplňovala příslušné požadavky a že vznikla bez pořádných teologických znalostí – jak také jinak, když v Jednotě v rámci důrazu na „sprostnost“ platila rovnost mezi vzdělanými a nevzdělanými – a hrozilo nebezpečí, že se písněmi budou šířit představy, které platily za „bludné“ a „scestné“, jednoduše nesmyslné.

Kritickou revizí byl roku 1555 pověřen právě Blahoslav. Během práce na novém zpěvníku vydal spis „Musica“, první český přehled o hudební teorii a obsahující praktické rady pro zpěváky a skladatele, spis určený přímo potřebám Jednoty.

Blahoslav se do přípravy kancionálu pustil důkladně, opravy pravopisu byly to nejmenší. Vyhlazoval poetiku, což bylo mnohdy obzvlášť složité, když původní autoři o básnický výraz ani nestáli. Blahoslav přijal tzv. časoměrný verš, čili podle jistých pravidel střídání dlouhých a krátkých slabik; ještě v 19. století tak u nás tvořil třeba Svatoopluk Čech. Některé písně se mu zdály příliš dlouhé, některé prý obsahovaly příliš „tělesné příklady“, jiné byly suché, jakoby „traktát zpíval“; přísný samozřejmě byl i ohledně zvěstné stránky písní. Vypracoval též jmenný rejstřík autorů, jak se mu je podařilo zjistit. To bylo důležité ve chvíli, kdy byla Jednota osočována, že nemá svou vlastní tvorbu a písně jen přejímá od jiných církví. Několik písní přisoudil i Janu Husovi. Sice mylně, ale je to dokladem toho, jak i po nějakých 150 letech bylo živé povědomí o Husovi jakožto autorovi písní.

Po nějaké době začali starší Blahoslavovu práci sledovat se znepokojením, nerozuměli příliš jeho humanistickému zaujetí, a když se objevila vhodná možnost tisku, koncem roku 1559 rozhodli, aby byl zpěvník vydán tak, jak je.

Kancionál „Písně Chwal Božských.

Písně Duchovní Ewangelistské, opět znova přehlédnuté, zpravené, a shromážděné“ tiskla Jednota bratrská od 25. ledna 1560 do 7. června 1561 v Szamotulích u Poznaně, s vědomím a pod ochranou polského šlechtice Lukáše z Górký. Před dvěma lety byl ke zhlédnutí v Císařské konírně na výstavě „Umění české reformace (1380-1620)“ a do tehdejšího věstníku jsem napsal: „... je v něm zapsán mj. bratrský ‚Otče náš‘ (EZ 584) a melodie k písni, již známe jako ‚Mocný Bože, při Kristovu‘ (EZ 419). Kancionál je zlacený a bohatě kolorovaný...“

Blahoslav do něj přejal téměř všechny písně z předchozího „Rohova kancionálu“, přes pět set, a přidal více než dvě stě nových; Augusta jich tam měl 139, Lukáš Pražský 117 a Blahoslav 69. I jiní byli zastoupeni, ale v menší míře.

Zajímá-li vás, jaký měl Šamotulský kancionál ohlas, byl to jedním slovem best-seller. Druhé vydání začali Bratři připravovat hned koncem následujícího roku, tentokrát už ve vlastní tajné tiskárně v Ivančicích. Během třiceti let byl vydán ještě devětkrát.

Historikové ovšem zpola s nadsázkou, zpola vážně tvrdí, že dva lidé s kancionálem byli nespokojeni. Augusta, který byl šokován, nakolik Blahoslav přepracoval jeho písně, sám je prý nepoznával, a Blahoslav, který s úpravami zdaleka nebyl hotov, přirozeně ne všechny se týkaly písní Augustových, a je muž starší Jednoty rukopis odebrali v půli práce a odeslali do szamotulské tiskárny.

Augusta ve vězení napsal nějakých dvacet tisíc veršů, což už je pěkná řádka několika set písní, a tlačil na starší, aby je otiskli. Když starší dali Blahoslavovi při tvorbě nového kancionálu toto jako jeden z úkolů, domnívali se zřejmě, že když nemohou splnit jiné požadavky uvězněného a od dění odříznutého Augusty, s písněmi nebude takový problém. Augusta byl ovšem přesvědčen, že právě kvůli jeho věznění a mučení, jež podstoupil, jej o to víc mají v Jednotě brát jako autoritu, a proto hleděl s dotčením na své Blahoslavem zkažené

písně. Naopak Blahoslav byl zklamán a rozhořčen, jak dalece zůstal vytištěný kancionál za jeho redaktorským záměrem. „... jest mi toho i podnes srdcem líto, že je ten kancionál tak vyšel...“ napsal v odpovědi na jednu kritiku.

Chápeme sice dotčení i hněv obou mužů a můžeme uvažovat, jestli jeden nebyl příliš zahleděný do své tvorby, druhý příliš do přepisování a úprav, a ke komu se přikloní naše sympatie (já se kloním k redaktorovi). Pro nás ovšem tato epizoda nemůže znamenat nic jiného než střípek, neboť většina tehdy čerstvými barvami vonících výtisků se dávno rozpadla a zmizela ze světa a těch několik zbylých spatříme leda na výstavě. Zpětně našťestí vidíme, že i nedokonalá díla dokáží ukojit hlad po „chvalách Božských“ a dá se z nich čerpat i po staletích.

Pavel Čáp

Několik letošních berlínských výročí

Potomci českých exulantů v Berlíně slaví letos celou řadu významných výročí. Všimněme si v krátkém přehledu dějin jen těch nejvýznamnějších, která se vztahují k počátkům berlínských exulantských sborů.

Před 280 lety, v listopadu a prosinci 1732, přišli do Berlína první čeští exulanti, kteří založili v Berlíně exulantské sbory. Už před nimi se sem někteří čeští exulanti uchýlili, ale jejich počet byl zanedbatelný.

Na rozdíl od svého syna Friedricha II. nenachází pruský král Friedrich Wilhelm I. (1668-1740, králem od roku 1713) u Němců ani jinde mnoho sympatií. Jeho narození ani úmrtí není vzpomínáno. Byl mu postaven všeho všudy jen jeden jediný pomník, a ten mu postavili v roce 1912 potomci českých exulantů v Berlíně, v dnešní „České vsi“. Friedrich Wilhelm I. má pověst jako nepřístupný, hněvivý, přísný a nadmíru tvrdý panovník, a i jeho zbožnost je v této

souvislosti hodnocena negativně. Známy německý spisovatel a skladatel duchovních písní Jochen Klepper se snažil proniknout tvrdou slupkou k osobnosti tohoto pruského panovníka ve svém románu „Der Vater“ (1937).

V srpnu 1732 dostal pruský král Friedrich Wilhelm I. dopis od hallského profesora Augusta Hermanna Francke, který se přimlouval za české exulanty, hledající místo, kde by se mohli usadit. Vzápětí dostal do ruky memoriál českého kazatele Jana Liberdy, v němž byla popsána těžká situace českých exulantů, kteří nenacházeli v Horní Lužici dost porozumění a žádali o přijetí v Prusku. Kazatel Liberda s delegáty českých exulantů stáli už také sami přede dveřmi.

Prusko mělo pověst země tolerantní. Tolerantní byli ve skutečnosti především pruští panovníci a někteří jejich úředníci. V roce 1613 přestoupil braniborský kurfiřt Johann Sigismund z luterské církve k reformované. Luterské duchovenstvo i zemští stavové byli tímto jeho činem zaskočeni, mírně trucovali a hlavně se snažili zajistit pozici luterské církve jako církve zemské. Na toleranci, k níž je braniborští panovníci nutili svými edikty, si luteráni zvykali jen velmi těžce. Také známý autor duchovních písní Paul Gerhard (1607-1676) měl jako luterán s touto braniborskou tolerancí potíže, nesouhlasil s ní a raději se svého místa v Berlíně vzdal. (Působil v Berlíně v letech 1657-1669.) Ještě po mnohých desetiletích museli pruští králové brát na luterskou církev ohled.

Prosba většího počtu českých exulantů v roce 1732 o přijetí v Prusku přišla králi Friedrichu Wilhelmovi I. velmi nevhod. Právě byli na cestě salcburští emigranti, kteří v početných skupinách mířili do Pruska. Ti museli být před začátkem zimy nějakým způsobem zaopatřeni. Bylo také třeba uvážit reakci císařovu, protože v Čechách a na Moravě byla emigrace zakázána a pruský král se nechtěl dostat do zbytečných

konfliktů s císařem kvůli jeho uprchlým poddaným.

Zda byl pruský král v těch dnech opravdu tolik zaměstnán jinými věcmi, nebo chtěl jen získat čas, aby si věc rozmyslel, nevíme. Kazatel Liberda se mu směl jen „ukázat“ a šest českých delegátů z řad exulantů, kterým se podařilo před setkáním s Liberdou proniknout ke králi, směli s králem prohodit jen několik slov, ale u toho zůstalo, král zkrátka pro ně neměl čas. Teprve 31. srpna 1732 dostali český kazatel a zástupci exulantů u krále v Postupimi audienci, aby mu ústně přednesli svou prosbu. Výmluvný kazatel Liberda dělal co mohl a mluvil králi do svědomí. Král slíbil Čechům jen všeobecně svou pomoc. Nejdříve chtěl mluvit s císařským vyslancem hrabětem Seckendorfem. Exulanti a jejich kazatel měli ještě týden na odpověď čekat. Zda po týdnu směli s králem ještě jednou mluvit a co jim král přesně slíbil, nevíme, protože je král zavázal k naprosté mlčenlivosti. V každém případě vzbuzovala jeho slova nemalé naděje. Čeští exulanti, kteří se v Horní Lužici dostali do velké tísně, a mnohým z nich chyběla i střecha nad hlavou, se cítili nuceni jednat dříve než přijde zima.

10. října 1732 brzy ráno po společné pobožnosti pod širým nebem se vydalo „600 osob minus dvě“ (podle Christiana Davida, který je vyprovázel z Herrnhutu) s 48 trakaři a dvěma vozy na cestu do Berlína. (Kazatel Liberda byl v té době ve Slezsku.) Ve Zhořelci byli Češi na několik dní zadrženi a přemluveni k tomu, aby se na další cestu rozdělili do tří menších skupin a nebudili pozornost. Na pruské hranici v Chotěbuzi se 21. října všichni zas sešli. Museli počkat, až bude jejich příchod nahlášen králi. Pro krále byla zpráva o velkém zástupu Čechů na hranici nepřijemné překvapení, ale poslal do Chotěbuze plukovníka Derschau, aby situaci v Chotěbuzi obhlédl. Derschau znal francouzské emigranty, kteří bydleli ve větším počtu v Berlíně

už několik desetiletí, a v posledních týdnech viděl také salcburské emigranty. Na rozdíl od nich udělali na něj Češi v Chotěbuzi velmi špatný dojem. Ti lidé byli otrhaní a napůl nazí, domluva s nimi byla těžká. Usoudil, že to musí být zvlášť nepořádní lidé. Jeho úsudek usnadnil královskému svědomí těmto lidem vstup do pruského království zakázat.

Salcburští emigranti, kteří v té době procházeli Braniborskem ve spořádaných průvodech do Pruska, měli při svém smutném osudu tu výhodu, že mohli ze svých domovů odcházet veřejně, a co unesli a uvezli, to si mohli vzít s sebou, zatímco čeští exulanti přicházeli do exilu s holýma rukama, často přímo z vězení, zranění a otrhaní. Většina z nich měla za sebou nezdařený pokus o usazení se v lužickém Grosshennersdorfu.

Když bylo Čechům 24. října tlumočeno královo odmítnutí, zmocnilo se jich hrozné zklamání a bezradnost. Vojáci si navíc z jejich středu vybrali tři nejurostlejší muže, aby je proti jejich vůli vnutili do armády a ostatní Čechy vyvedli ve třech skupinách z města. Pruský král je odmítl přijmout a rozhněvaný saský kurfiřt jim zakázal vrátit se do Saska. Následovaly dramatické dny utrpení a hledání východiska. Nebylo nalezeno jiné východisko, než vkrást se do Berlína v menších skupinách tajně. Když ti, kteří se toho jako první odvážili, nebyli vyhnáni, přicházeli za nimi další a další. Někteří královští úředníci se jich soukromě ujímali a poskytovali jim aspoň na čas prozatímní ubytování, ale Češi museli hledět sami, jak se o sebe postarají. Král mlčel a berlínské obyvatelstvo je pro jejich bídný zevnějšek pozorovalo se zděšením a nedůvěrou.

V prvních letech prožívali čeští exulanti v Berlíně nelidskou bídu a mnozí zemřeli. Král se dlouho stavěl, jakoby o Čechách ve městě nevěděl, ale nechal si o nich referovat. Když pak nabyl přesvědčení, že jsou Češi sice velmi chudí, ale pracovití lidé, nabídl

jim účinnou a vskutku velkorysou pomoc.

O pět let později, v březnu 1737, přišla do Berlína další velká skupina českých exulantů. Většina z nich přicházela z lužického Gerlachsheimu, odkud je vyhnal především strach, že budou vydáni zpět do Čech. V Berlíně bylo v příbytcích chudých Čechů zas velmi těsně, zas se mezi nimi šířily nemoci a umírání. Přesto mohli exulanti 12. května toho roku prožít i povzbuzující radostný den při zasvěcení vlastního českého kostela, který jim král nechal postavit.

Král se o české exulanty staral, pomáhal jim finančně, ale nebylo jednoduché dostat takový zástup zbídačelých lidí z jejich největší chudoby. Skupina exulantů příšlých z Gerlachsheimu se odvážila přijmout tvrdé podmínky k usídlení se půl míle před Chotěbuzskou branou. V těsném sousedství vsi Rixdorfu bylo narychlo postaveno devět dvojdomků pro osmnáct hospodářů a ve stodolách byly vybudovány komory pro rodiny nájemníků. 12. června 1737 přišly první rodiny do Českého Rixdorfu (dnes „Česká ves“ v Berlíně). 29. září 1737 se v německém rixdorfském kostele konaly první české bohoslužby. Kazatel Augustin Schulz, který přišel s Čechy z Gerlachsheimu, si pohotově poradil, když viděl, že kostel všechny posluchače nepojme, protože se dostavili ze zvědavosti také všichni němečtí sedláci. Vzpomínal: *„Začal jsem německým úvodem, a pak jsem požádal Němce, aby kostel opustili a přenechali místo Čechům, protože mým dalším slovům beztak nebudou rozumět.“*

275. berlínské výročí se tedy letos vztahuje na těchto hned několik důležitých událostí v roce 1737: příchod dalších čtyř set exulantů do Berlína, zavěcení českého kostela v Berlíně a založení Českého Rixdorfu.

Do Berlína se v následujících letech trousili další exulanti a počet Čechů překročil brzy půl druhého tisíce. I když byly nejhorší začátky překonány, materiální bída exulanty ještě po léta soužila. Jen díky

příkladné vzájemné solidaritě byla udržována v mezích. Brzy se však ukázaly jiné problémy. Obě první velké skupiny, grosshennersdorfská a gerlachsheimská, získaly v Lužici rozdílné zkušenosti, obě měly své kazatele, měly je ve velké lásce, ale oba luterští čeští kazatelé, Liberda a Schulz, si nerozuměli. Liberda měl pochopení pro český požadavek lámání chleba při Večeři Páně a získal pro tuto praxi v rámci luterské církve od krále privilegium, ale kazatel Schulz proti lámání chleba veřejně kázal. Jeho Gerlachsheimští byli silně ovlivněni Zinzendorfem a herrnhutskými řády, zatímco se Liberda po první úzké spolupráci s Zinzendorfem od něj distancoval, a také Grosshennersdorfstí, kteří se v Herrnhutu před svým odchodem do Berlína zdržovali, byli hrabětem zklamáni. Gerlachsheimští toužili po herrnhutských řádech a začali se od Grosshennersdorfských odtahovat. Scházeli se v Rixdorfu i v Berlíně ke svým vlastním bohoslužbám a jejich mládež a děti se nesměly stýkat s dětmi a mládeží Hennersdorfských. Takové jednání uráželo a zraňovalo Hennersdorfské. Gerlachsheimští zavedli mezi sebou nesmlouvavé herrnhutské řády a způsobili tím první rozdělení české exulantské pospolitosti v Berlíně. Do Berlína nově přicházející exulanti byli okolnostmi nuceni orientovat se mezi těmito dvěma velkými skupinami a připojit se k jedné z nich. Vzдор velké náboženské horlivosti chyběly vzájemné porozumění a láska. Následkem byly jen mnohé mrzutosti a mnohá zklamání.

Kazatel Liberda měl velké plány. V roce 1742 organizoval pod ochranou pruské armády hromadnou emigraci do pruského Slezska a uprostřed této své práce 9. srpna 1742 zemřel. I to je důležité berlínské výročí.

Liberdův nástupce Pavel Pintzger český sbor velmi zklamal: ačkoliv byl ženat a měl rodinu, udržoval milostné vztahy k Liberdově vdově. Takového kazatele

nemohli Češi akceptovat a hledali jiného. Jediným kandidátem však byl pouze jim dobře známý Ondřej Macher, který v době, kdy zastupoval Liberdu, zlehčoval lámání chleba při Večeři Páně, a exulanti s ním měli i jiné problémy týkající se církevní kázně. Když nebylo možné sehnat jiného česky mluvícího luterského kazatele, přišli někteří Češi na nápad, vyžádat si kazatele od polské Jednoty bratrské. To však znamenalo odvrátit se od luterské církve, a k tomu kroku se polovina českého sboru odhodlat nemohla. Došlo zas k třenicím a k rozdělení českého sboru na luterskou a reformovanou část.

Král Friedrich II. povolal vyšetřovací komisi, která v březnu 1747 vyšetřovala vyznání českých exulantů. Všichni Češi tvrdili, že jsou Čeští bratři, ale jedni chtěli luterského kazatele, druzí reformovaného a třetí část chtěla být uznána jako samostatný sbor herrnhutské Jednoty bratrské.

Luterská část Čechů se, byť nerada, spokojila s kazatelem Macherem a nově vzniklý reformovaný český sbor dostal v srpnu 1747 kazatele Jana Theofila Elsnera z polské Jednoty (265. výročí vzniku českého reformovaného sboru!). Sbor herrnhutské Jednoty bratrské z ohledu na luterské duchovenstvo sice oficiálně uznán nebyl, jeho skutečné existenci však nebylo bráněno. Působil v něm diakon Andreas Jäschke (původem z Moravy), ale církevními úkony sloužil sboru i nadále český luterský farář Augustin Schulz, který po čase přijal i místo faráře při berlínském špitálském kostele. Když pak Schulz 14. dubna 1752 zemřel, začali herrnhutští kazatelé sami vysluhovat Večeři Páně, křtít i odvádět. To znamenalo faktické osamostatnění sboru obnovené Jednoty bratrské. (Berlíňští vzpomínají 260. výročí úmrtí kazatele Augustina Schulze a osamostatnění sboru Jednoty bratrské!) Oficiálního státního uznání dosáhl sbor až v létě 1763.

Tři české exulantské sbory žily vedle sebe v nedůvěře, a pokud se mluvilo

o lásce, byla to pouhá slova. Sbor herrnhutské Jednoty se považoval za lepší než ostatní a jakékoliv přátelštější vztahy ke členům ostatních dvou sborů byly zakázány a trestány. Čeští luteráni nemohli reformovaným zapomenout jejich zradu na luterské církvi a reformovaní se vychloubali bratrskou tradicí polské Jednoty bratrské. Oba kazatelé, Macher a Elsner, kteří se dělili o faru i kostel, měli mezi sebou ještě celou řádku osobních hádek navíc, ty vnášeli do svých sborů a nesnášenlivost obou sborů živili a podněcovali. Byly to neutěšené časy. Staří čeští písmáci, kteří opustili své domovy a vše, co měli, jen aby mohli podle svého svědomí žít bohulibý život, zabloudili do samospravedlnosti a byli rozděleni do tří vzájemně se jen těžko snášejících sborů. Kazatel Ondřej Macher nebyl pro český luterský sbor natrvalo únosný. Berlínská konzistoř mu sama nabízela jiná místa, ale Macher dlouho nechtěl z Berlína odejít. Když se k tomu v roce 1755 konečně odhodlal, projevil přání, aby byl na jeho místo povolán Daniel Jan Chrysostomus Pakosta. Sbor velmi rád souhlasil, jen konzistoř, když Pakostu poznala, pochybovala o tom, zda je to správná volba, ale splnila Macherovi i luterskému sboru jeho přání. Pakosta byl na první pohled člověk velmi skromný a tichý. Nevypadal na to, že by unesl tvrdé útoky svého reformovaného kolegy a poradil si s rozhaštěřenými Čechy obou sborů.

Devětadvacetiletý Daniel Pakosta, původem z Kamenného Sedliště u Lito-myšle, měl za sebou zvláště těžké životní zkušenosti zapříčiněné náboženskou nesnášenlivostí. Na útěku z Čech byl tehdy osmiletý Daniel se svou těhotnou matkou dopaden. Seděl ve vězení, viděl, jak surově bylo zacházeno s jeho matkou, byl jí odebrán a dán na výchovu jednomu katolickému knězi. Jeho vychovatel byl k němu laskavý, dbal o jeho vzdělání, ale záměrně narušoval jeho citový poměr ke „*kacířským*“ rodičům, za něž se Daniel naučil

vroucně modlit k Panně Marii. Chlapec dostal i zcela nové jméno: Jan Chrysostomus. (Jan Chrysostomus byl na konci 4. století patriarchou v Konstantinopoli.) Po osmi letech, když byl dospívající chlapec už katolicky převychován, přišel pro něj v době I. slezské války z Berlína v doprovodu pruského vojáka jeho otec, aby si jej odvedl. Z poměrného blahobytu se Daniel dostal do exulantské bídy a učil se tkát. Přitom prožíval velkou duchovní nouzi a strach o své spasení. Otec Pakosta byl předním pracovníkem v českém sboru obnovené Jednoty, ale tam bylo Danielovi velmi úzko. Jen těžko hledal šestnáctiletý chlapec znovu svou cestu k Bohu. Po čase se jej ujal kazatel Macher a dopomohl mu k bezplatnému teologickému vzdělání. 1. května 1755 složil Pakosta zkoušku před berlínskou konzistoří a 6. června bylo potvrzeno povolání Daniela Jana Chrysostoma Pakosty na místo českého luterského kazatele. Pakosta nezavrhl své jméno, pod nímž žil osm let v katolické výchově, nýbrž připojil je ke svému původnímu a psal se tak až do své smrti.

Mezi rozhádanými Čechy se choval nový kazatel tiše a ke všem laskavě. Jeho postavení bylo zatíženo předcházejícími hádkami mezi Macherem a Elsnerem. Elsner mu nemínil vyjít vstříc a přísné vedení sboru obnovené Jednoty bratrské jej podezíralo z nepřátelství a udavačství. Pakosta se však nenechal pomýlit a zůstal u své modlitby, kterou vyjádřil ve svém ex libris: „*Stále tišším, stále tišším uč mne, tichý Beránku, být! Tichý v utrpení, tichý v radosti, stále v tichosti! Málo slov a mnoho síly, povaha tichá a mírná nechť je více v jednání než v okázalostech mou ozdobou.*“

V Pakostově tichosti bylo skutečně mnoho síly. Luteráni měli svého nového kazatele velmi rádi a reformovaní si jej brzy oblíbili neméně. Ani nedůvěřivý reformovaný kazatel Elsner jeho skromné laskavosti neodolal. Získal k němu tolik

důvěry, že se jím nechal v reformovaném sboru celé týdny zastupovat. Po nějakém čase vymizela i nedůvěra bratrského sboru. Kladný poměr všech Čechů k Pakostovi překlenul dosavadní vzájemné hádky a pomohl jim najít cestu k tolerantnímu soužití. Když Daniel Pakosta po sedmiletém působení 4. května 1762 ve svých 38 letech zemřel, truchlily pro něj všechny tři sbory.

250. výročí úmrtí poměrně krátce působícího českého luterského kazatele v Berlíně by se snad na první pohled nezdálo být příliš důležitým. Avšak upokojení českých exulantských sborů Pakostovou laskavou a skromnou tichostí během jeho sedmiletého působení bylo důležitým mezníkem v jejich dějinách. Církevní radové při královské konzistoři museli konstatovat, že „*Bůh vykonal skrze jeho [Pakostovo] nepředstírané ponižování se to, k čemuž už téměř nebyla naděje*“. Od té doby patřily české sbory v Berlíně k těm nejpokojnějším vůbec.

Edita Štěříková

Příběh obyčejného faráře

Jistě se mezi čtenáři najdou takoví, kteří nad mým úmyslem napsat příběh obyčejného faráře zakrotí pochybovačně hlavou a řeknou: „Piš raději o neobyčejných lidech, o významných křesťanech, kteří se mohou stát motivujícím příkladem pro současnou generaci.“ Jistě mají pravdu. Církvi je třeba připomínat velké křesťanské osobnosti, jejichž odkaz by neměl být zapomenut.

Církev však nestojí jen na díle duchovních velikánů. Je nesena službou nenápadných, tichých pracovníků, kteří svému poslání zasvětili svůj život v každodenní mravenčí práci mezi bratry a sestrami svěřenými do jejich duchovní péče. K takovým Kristovým svědkům patřil můj otec, farář Jan K. Smetana, který se 5. února 1901 narodil v českém městě Zelově, vybudovaném českými exulanty pro víru, na území dnešního Polska. Jako jeden z prvních se vrátil do

země otců, vystudoval teologii na Husově bohoslovecké fakultě, dvacet let pracoval jako farář Českobratrské církve evangelické ve sboru ve Vilémově a čtrnáct let, až do nuceného odchodu do pense v r. 1961, ve sboru Praha Spořilov. Nikdy nebyl zvolen do správních orgánů církve, nepatřil k teologům s novými, objevnými myšlenkami. A přece se dodnes setkávám s lidmi, kteří na něj s velikou láskou a vděčností vzpomínají, přestože již 45 let odpočívá na vilémovském hřbitůvku.

Rodina a sbor, v němž vyrůstal

Na návštěvníka města Zelowa, v němž se tatínek narodil, ještě dnes dýchne zvláštní atmosféra. Pozornost upoutá nebývale výstavný, prostorný evangelický chrám, kterému v současnosti konkurují další dva kostely; dále upoutají pozornost široké ulice se zděnými budovami, sbíhající se do čtvercového náměstí. V době tatínkova dětství toto nevelké město, založené českými exulanty, už dávno nebylo evangelické a české. Byla zde početná komunita polských katolíků, židovská menšina a příslušníci dalších národnostních skupin. V českých domácnostech většinou hučely tkalcovské stavy, doplňující skromnou obživu početných zemědělských rodin.

Také tatínek se narodil v rolnické rodině. Tři starší sourozenci po porodu zemřeli, a tak byl obklopen velikou péčí a láskou. Jeho otec musel mít ve sboru i ve městě nemalou autoritu, byl-li ve svých pětatřiceti letech zvolen za presbytera a těsně před světovou válkou dokonce do úřadu wujta (starosty) Zelowa a okolí. Na tichého, přemýšlivého chlapce měla zvlášť intenzivní vliv maminka, niterně zbožná žena s citlivým srdcem, která nepropustila s prázdnou žádného žebráka. V básních z doby studia na Husově fakultě ještě doznívají hluboké city lásky k mamince, která zemřela ve svých 44 letech. Milovanou osobou nejranějších dětských vzpomínek byl ovdovělý dědeček Pavel Hovorka, písmák, který chlapci věnoval mnoho svého času a který do jeho srdce

zaséval nejen lásku k přírodě, ale především vroucí vztah k milému Pánu Bohu a k Pánu Ježíši, a také úctu k slavným dějinám českého národa. Doma se s modlitbami vstávalo a se Slovem Božím a modlitbami na kolenou se končil den.

Pravidelná cesta z domova do kostela a později i do školy trvala téměř hodinu. Pro dychtivé srdce školáka však nebyla dlouhá. Zvlášť od té doby, kdy se stal farářem českého zelowského sboru mladý nosislavský kazatel Bohumil Radechovský, který v roce 1909 přijal povolání zelowských presbyterů. S ním vstoupila do sboru nová atmosféra, nový, svěží duch. Probouzel u svých posluchačů lásku ke Kristu a úctu k velikým osobnostem české reformace a také zájem o starou vlast. Vědomí vzácného odkazu předků, kteří pro víru v Pána Ježíše Krista opustili své domovy a svou zem, provázelo tatínka až do konce jeho života. Z doby dospívání vzpomínal zvlášť na zkušenost, která hluboce poznamenala jeho život a určila jeho životní dráhu. Byl již studentem osmé třídy na gymnáziu v Lodži, když jel na koňském povozu se svým otcem, aby strávil doma v Zelowě několik dní prázdnin. Při noční jízdě lesem usnul a spadl z vozu. Těžké okuté kolo mu odřelo spánek. Jen o vlásek unikl smrti. Náhle si uvědomil, že tato chvíle mohla být jeho chvílí poslední. Události porozuměl jako Božím volání, na něž odpověděl rozhodnutím odevzdat svůj život svému Pánu.

Do svobodného československého státu

Po první světové válce polské úřady vyhostily faráře Radechovského z Polska, takže nemohl dál pokračovat v duchovní práci v Zelowě. Vrátil se do Československa s úmyslem vytvořit podmínky pro návrat potomků českých exulantů do staré vlasti. Organizoval zájezdy dětí a mládeže do Prahy a na další památná místa české reformace. S nimi v r. 1923 přijel také můj tatínek. V Československu již zůstal a hned na podzim se přihlásil ke studiu na Husově bohoslovecké fakultě. Nebylo to nijak lehké

rozhodnutí. Znal jen mluvenou češtinu svých rodičů, která byla silně ovlivněna jazykem Kralické bible. Nemohl ani počítat s podporou rodičů, kteří jen obtížně živili dalších pět mladších sourozenců na nevelkém a málo výnosném hospodářství. Dostával sice malé státní a potom i církevní stipendium, avšak na obživu si musel přivydělávat výpomocí v uprázdněných sborech, v Libiši a Mšeně. Na oba sbory vždy s velkou láskou vzpomínal. Tato studentská služba se mu stala důležitou průpravou pro pozdější farářskou práci. Z profesorů Husovy fakulty na něj měli vliv František Žilka, znalec Nového zákona, jehož vzdělání a noblesu obdivoval, i když se s jeho theologickými názory nemohl vždy ztotožnit, Ferdinand Hrejsa, který v něm ještě umocnil lásku a úctu k české reformaci a J. L. Hromádka, jenž své posluchače vtahoval do nejhlubších duchovních zápasů křesťanstva.

Zde v Praze, daleko od starého domova, oplakal student v roce 1924 svou milovanou maminku, kterou ani nemohl doprovodit na poslední cestě na zelowský hřbitov. O rok později se rodinná situace změnila. Mezi skupinou navrátilců, kteří dostali povolení k trvalému pobytu, byl i jeho tatínek. Rodina se usadila v Suchdole nad Odrou, kde si dědeček zakoupil hospodářství. Zde pak vznikla malá komunita reemigrantů, která posílila suchdolský sbor.

Nástup do církevní služby

Jak poznat v konkrétním životě Boží vůli? Tato otázka se stále znovu vracela v jeho životních rozhodováních. Během studijního pobytu v Basileji, když se už připravoval na závěrečné zkoušky, zápasil na modlitbách o to, do kterého českobratrského sboru má jako kazatel nastoupit. Rozhodl se, že přijme pozvání do toho sboru, který ho požádá o službu jako první. Vyprávěl, že jednoho dne, docela na konci basilejského pobytu, našel v poštovní schránce dva dopisy. První byl z vilémovského sboru, v druhém ho zval prof. Žilka do Mělníka. Přijal pozvání do Vilémova, který se mu pak stal na dvacet let

domovem. Upoutala ho reformační historie vilémovského kláštera, kde Vilémovští bratři vytiskli poprvé Chelčického Sít' víry pravé, a ze studia českých dějin věděl o vítězném zápasu Jiříka z Poděbrad nad uherským králem Matyášem Korvínem právě u Viléma. Král Jiřík tehdy zajatého nepřítele velkoryse propustil na svobodu. Nejen historie, ale i líbezná krajina podhůří Železných hor si podmanily jeho srdce.

Myslívám na to, jak se během jediného století změnilы podmínky života. Tehdy v roce 1927 do prázdné fary vezl na trakaři tatínkovu truhličku s šatstvem a knihami z nádraží v Golčově Jeníkově vilémovský varhaník, presbyter sboru. Vedli spolu první rozhovor, na který tatínek často vzpomínal. Varhaník: „Bohoslužby ve Vilémově se konají jen jednou za měsíc. Častěji by nikdo nepřišel.“ Vikář: „A vy, bratře, přijdete?“ „Přijdu.“ „Tak budeme dva a možná i tři a Pán Ježíš zaslíbil dvěma či třem svou přítomnost.“ „Za celých dvacet let však nikdy nebyli jen dva nebo tři“, s úsměvem poznamenával tatínek.

Ve sboru rozvinul rozsáhlou pastorační práci. Členové tohoto nepočteného sboru byli rozseti asi v padesáti vesnicích a osadách. Jediný způsob, jak prohlubovat sborové společenství a duchovní život sboru vedle pravidelných bohoslužeb na čtyřech a později pěti kazatelských místech, byly biblické hodiny v rodinách. Povinné vyučování náboženství na školách, které tehdy patřilo k povinnostem faráře, spojoval s návštěvou rodin. Zde se večer shromažďovali sousedé a přicházeli bratři a sestry z okolních vesnic, aby slyšeli zvěst evangelia a povzbuzovali se navzájem přímluvnými modlitbami. Tatínek byl vlastně neustále na cestách. Měl zvláštní cit pro misijní práci. Věděl, že nestačí lidi získat pro evangelium, ale že je nutno dál je vzdělávat. Proto vydal Bratrský katechismus a k tomu Výtah pro konfirmandy, dále stručné Dějiny křesťanské podle F. Kozáka a pro seniorátní evangelizační shromáždění Zpěvníček nejznámějších písní. Jeho velkou

láskou byla bratrská historie. Věnoval se studiu bratrských katechismů, v nichž viděl nejdůležitější bohoslovecký odkaz staré Jednoty bratrské. Navíc se zasadil o rekonstrukci vilémovského chrámu a fary, o vybudování hřbitova ve Vilémově a také o stavbu misijního centra v Klokočově. Vytrvalé modlitby, věrná a oddaná kazatelská a pastýřská služba, to vše nezůstalo bez ovoce. Během let se zdvojnásobil počet členů sboru a v Klokočově vznikla nová kazatelská stanice.

Rodina faráře

S maminkou se seznámil v Čáslavi, v rodině řídícího učitele Jana Kozáka, rodného bratra faráře Františka Kozáka. Oba Kozáci se měli velice rádi. Dědeček Kozák byl správcem Husova azylu a se svým bratrem také spolupracoval na ediční práci při vydávání časopisu Hus. Tatínek s humorem vyprávěl, že byl jednou pozván na výstavu obrazů jeho syna, akademického malíře Bohuslava Kozáka a místo obrazu si odvedl nevěstu, sestru umělce. Od ženy, s níž chtěl spojit svůj život, očekával nejen pevné rodinné zázemí, ale i pomoc v duchovní práci, jež tvořila smysl jeho života. Maminka vzpomínala, že při jedné procházce lesem, když se jejich vztah prohluboval, požádal ji náhle, zda si chce s ním kleknout a modlit se za společnou budoucnost. I v této zcela osobní věci chtěl znát Boží vůli. Byl to přemrštěný náboženský postoj nebo vědomí odpovědnosti za sbor, kterou s farářem bere na sebe i jeho žena a celá rodina? Vzali se a na šťastné vilémovské faře pak přicházely na svět děti, jedno za druhým. Bylo to asi nejkrásnější období jejich života. Sbor početně rostl, práce se rozvíjela a zdálo se, že nic nemůže zkalit rodinnou pohodu. Pak přišla přetěžká zkouška. První dceruška, na niž byli rodiče velmi citově vázáni, náhle zemřela u mamičiny sestry a jejího manžela v Přerově. Oba byli vynikající lékaři. Nebyli však schopni zabránit smrti dosud zcela zdravého tříletého dítěte. Tato rána v mamičině srdci stále krvácela a nikdy se už

nezhojila. Otec se loučil se svou dceruškou sám na zvěstovickém hřbitůvku.

Kdysi jsem psal o neuvěřitelném setkání ve vlaku, když jsem již jako farář jel z Hošťálkové do Prahy. Dali jsme se do řeči se starším spolucestujícím. Ptal se mne na zaměstnání, a když se dozvěděl, že jsem farář, začal mi vyprávět, jak se před mnoha léty účastnil pohřbu v jedné vesnici, kde evangelický farář pohřbíval své vlastní dítě. Říkal, že už dávno neví, jaký byl obsah kázání, ale hluboká víra v život věčný, která z něho vyzařovala, ho provází po celý život. Jak byl překvapen, když jsem mu řekl: „To byl můj tatínek“.

My, čtyři kluci, jsme otce znali jen málo. Nejvíce jako faráře v černém taláru na kazatelně a jako vykonavatele oprávněných trestů, a jen málo jako tatínka, který má na své děti čas.

Pozvání do Prahy

Tatínek častěji jezdil do Prahy do archivního oddělení Klementina, kde studoval staré bratrské tisky. Výsledky své práce pravidelně konzultoval s profesorem církevních dějin na Husově fakultě F. M. Bartošem, největším znalcem českých dějin 15. století. Nejspíš on se zasadil, aby byl tatínek pozván jako farář do nově vzniklého sboru v Praze - Spořilově. Tatínek pozvání přijal. Nevím, jestli při svém rozhodování myslel víc na čtyři dospívající děti a jejich další studium nebo na svou badatelskou práci nebo zda měl touhu přijmout kazatelskou službu v novém, velkoměstském prostředí a zde si ověřit nosnost svých pracovních zásad a zkušeností. Zpětně nelze jednoznačně říci, zda jeho rozhodnutí bylo šťastné. Práce na venkově mu přinášela uspokojení. Mentalitu venkovských lidí dobře znal. Navíc v něm život a služba mezi obyvateli Železných hor prohloubila sociální citění, které si přinesl ze starého domova. Často nám vyprávěl o bídě, kterou poznal v horské vesničce Klokočov i na jiných místech Železných hor. Pokoušel se organizovat nové pracovní příležitosti pro domkáře a lesní dělníky.

Naproti tomu sídliště Spořilov, vybudované Českou spořitelnou na konci dvacátých let, mělo naprosto odlišné sociální složení. Zde si zakoupili rodinné domky státní úředníci, malí a střední podnikatelé a obchodníci. Nevím, zda tatínek do hloubky porozuměl situaci, v níž se tito lidé ocitli po komunistickém puči a zvláště po měnové reformě v roce 1953. Rodiny podnikatelů byly nejen krutě pronásledované, ale i docela ožebračené. Měnová reforma postihla také spořilovský sbor, který se chystal na stavbu moderního kostela. Přišel o veškeré úspory a představa nového sborového centra se stala neuskutečnitelným snem. Plánovaný kostel s farou měly nahradit rodinný dům, v němž byla modlitebna a kancelář v přízemí a byt pro faráře v prvním patře. Na počátku padesátých let byla pozornost Státní bezpečnosti soustředěna zvláště na Prahu a pod tvrdou kontrolu se přirozeně dostaly křesťanské církve. Teror se nevyhnul ani spořilovskému evangelickému sboru. Vzpomínám na vynikajícího křesťana, kurátora spořilovského sboru, bratra Pravdomila Kadlece, majitele Hellady, továrny na mýdlo, který byl po řadu let protiprávně vězněn. Vzpomínám-li na tuto dobu, mám pocit, že se ani rodičům ani nám dětem nevyhnul strach o budoucnost.

Stavitel v pozdních letech

Dodnes se nemohu zbavit těžkých vzpomínek na události, které ohrožily samotnou existenci spořilovského sboru. Rodinný dům, v němž měl sbor své sídlo, byl majitelem prodán komunistickému novináři, který dal sboru i rodině faráře okamžitou soudní výpověď. Byla to doba velkého modlitebního zápasu a neochabujícího úsilí při hledání náhradního prostoru pro další sborovou práci. Po čase plném nejistoty a úzkosti se naskytla příležitost zakoupit přízemní domek od rómské rodiny na sídlišti starých Roztyl. To bylo určeno k asanaci a k panelákové výstavbě. Neuvěřitelné se stalo skutečností. Příslušné úřady daly souhlas ke koupi a k rekonstrukci domu. Vděčně vzpomínám na sdružení mládeže z té doby. Na pozemku

presbytera sboru bratra Krále jsme vyráběli více méně povedené tvárnice a skladovali stavební materiál. A pak došlo k vlastní stavbě. Původní budova byla obestavěna obvodovou zdí na nových základech. V té době se tatínkovi již blížila šedesátka. Byl však první na pracovišti a večer, když se brigáda rozešla, čistil a uklízel náradí. Jak býval unaven. Nejednou jsem viděl, jak se mu zavírala víčka nad otevřenou Bibli při biblických hodinách. Od duchovní práce však nechtěl ustoupit. Dobře věděl, že vnější budování sboru je přímo závislé na budování duchovního chrámu. Skupiny mladých, dospělých i starých se tehdy pravidelně shromažďovaly k modlitbám. Vznikl i pozoruhodný systém příspěvků. Ti, kdo se zavázali pravidelně věnovat minimálně 5 Kč týdně na stavbu sborového domu, byli uvedeni na veřejném seznamu pod čísly a jejich dary byly pravidelně každý týden zaznamenány. Tak měli dárci přesnou kontrolu o svých darech, a při tom zůstali anonymní. Myslím, že pravidelných přispěvatelů v tomto spořilovském sboru bylo kolem sto padesáti. To byli stateční stavitelé spořilovské modlitebny. Po dvou letech se výstavba modlitebny chýlila k závěru. Sbor se v ní začal shromažďovat, přestože mnohé nedodělky zůstaly. Byl to čas velké radosti. Sbor měl opět svůj domov.

Nejspíš bych měl zmínit ještě jeden „zázrak“, který se tehdy stal. Každý, kdo navštívil spořilovský sbor, ví, že vedle skrovné modlitebny stojí malý patrový domek, nazývaný „farka“. Původní rómský dům neměl žádnou zahradu, jen maličký dvorek, na kterém nebylo možné nic dalšího postavit. Avšak hned vedle něj byla stavební proluka. Tatínek se začal pít po majiteli této parcely. Na stavebním úřadě zjistil, že pozemek vlastní jistá paní, bydlící v Mělníku. Dlouho se nerozmýšlel a vydal se na cestu. Když zazvonil na udané adrese, otevřela mu žena, která hned s úžasem zvolala: „Jste to vy, pane faráři?“ Ukázalo se, že jde o blízkou příbuznou nejlepších tatínkových přátel.

Dlouho spolu seděli a vyprávěli si o společných známých. A když jí tatínek sdělil, proč přijel, odpověděla: „Nikomu bych ten pozemek neprodala, ale vám pane faráři, pro práci evangelického sboru, jej prodám“. O něco později byl na tomto místě postaven skromný domeček, nejspíš nejmenší fara v celé církvi. Tam jsme se později nastěhovali. Ovšem už jen na několik málo let.

Ztráta souhlasu

Proč se vlastně tatínek dostal do sporu s církevními tajemníky, nevím. Byl v nehlubší podstatě prostým člověkem. Měl srdečný vztah k dělníkům a k prostým lidem vůbec. Nás vedl k tomu, abychom se účastnili lesních a jiných brigád. Nenosil v sobě žádné nepřátelství vůči tehdejšímu režimu. Nejspíš však provokoval svou vírou a pastorační neodbytností. Navštěvoval pilně rodiny, vyučoval náboženství pokud se jen dalo a hlavně každý měsíc spolu s maminkou navrátilcům ze Zelowa rozepisovali na starém psacím stroji povzbuzující dopisy, ovšem bez souhlasu církevního tajemníka. Velmi tatínka trápil osud zelowských reemigrantů, roztroušených po 2. světové válce na mnoha místech pohraničí. Rychle splývali se svým prostředím a odcizovali se víře. Vzpomínám také, jaké pobouření vyvolala u církevního tajemníka jeho výzva při pastorální konferenci, abychom se spojili v modlitbě za Nikitu Chruščova, aby také on uvěřil v Krista. Státní úředník to považoval za výsměch. U tatínka šlo o nehlubší přesvědčení jeho víry.

V létě roku 1960 byl na léčení v Karlových Varech. Mnohaleté napětí a vyčerpání se podepsalo na jeho zdravotním stavu. Nečekaně přišel dopis, v němž mu pražský církevní tajemník oznamoval, že mu bude odňat státní souhlas. A protože měl za několik měsíců dosáhnout šedesáti let, měl být poslán do nuceného důchodu. Byl jsem tehdy požádán kurátorem sboru, abych mu dopis předal. Zastihl jsem ho na procházce. Když dopis přečetl, zbledl. Pak se začal tiše modlit. Zkrátil svůj pobyt, vrátil se domů a spolu se

staršovstvem vedl nerovný zápas s totalitní mocí. Nakonec se podrobil a odešel do vynuceného důchodu. Teprve nedávno, když jsem prohlížel tatínkovy spisy v archivu, narazil jsem na zápis pracovníka synodní rady z jednání u ředitele církevního odboru. Synodní radě bylo úředně sděleno, že farář Smetana musí opustit duchovenskou službu, jinak proti němu bude vedeno trestní řízení. Mezi výhrůzkami byla jedna, která se dotýkala také mé budoucnosti: „Ať farář Smetana nezapomene, že má syna, který právě skončil bohosloveckou fakultu a bude se ucházet o místo v církvi. Nemusel by dostat státní souhlas ke službě faráře.“ Možná, že tato výstraha způsobila, že nakonec tatínek svůj zápas vzdal. Avšak odchod z výsostné služby evangelického faráře, ztráta možnosti kázat evangelium, představovaly nejtěžší zásah do jeho života.

Ještě nějaký čas bydlel na spořilovské faře, a pak se s maminkou odstěhovali do Husova azylu v Čáslavi, kde církev zřídila jednoduché byty pro faráře v důchodu. Jako by se kruh života rodičů uzavíral. Přesto ani zde nesložili ruce v klín. Konali pastorační návštěvy v rodinách, povzbuzovali klesající a potěšovali staré a nemocné. Na kazatelnu však už tatínek vstoupit nesměl. Když se přece jen v r. 1966 začala politická situace zmírňovat, jako hošťalovský farář jsem požádal tajemníka o souhlas, aby mne během dovolené tatínek mohl zastoupit. Jakou měl radost, když mohl znovu z kazatelny uprostřed sboru zvěstovat radostnou zprávu o Boží milosti v Pánu Ježíši Kristu.

Těžko dnes povědět, co bylo skutečnou příčinou těžkého nádorového onemocnění, kterému nakonec podlehl v Ústí nad Labem, v rodině mého nejstaršího bratra. Zda se na něm nepodepsal především dlouhodobý stres. Zemřel v neděli v poledne 13. května 1967 v den hošťalovské confirmace, takže jsem při něm v posledních okamžicích života být nemohl. Pražského jara, a to znamená návratu do církevní práce se, žel, nedočkal. Rozloučili jsme se s ním v kostele v Čáslavi

a ve Vilémově a pochovali do hrobu, který si na vilémovském hřbitůvku nechal připravit ještě jako mladý vilémovský farář. Tam jeho prach i prach maminky očekávají slavný den vzkříšení k životu věčnému.

Čas od času se setkávám se staršími lidmi, kteří při vzpomínce na tatínka hodnotí jeho službu: „Vedl nás k živé víře v Pána Ježíše“. Říkám si, zda může být pro kazatele lepšího svědectví?

Když píšete tyto řádky, vynořují se mi dávno zasuté vzpomínky na mého otce. Byl vskutku jen obyčejným farářem. Šlo mu o jediné, až do konce být věrným služebníkem svého Pána.

Pavel Smetana

V Zelově před sedmdesáti lety Dopis vnukům

*Milá Natálko a Arture,
rozhodl jsem se, že vám napíšu
o události, která se stala v Zelově v roce
1942, mně tehdy bylo devět roků.*

*Zelov je malé městečko v Polsku, asi
50 km na jih od Lodže. V roce 1803 za-
koupili od šlechtice Świdzińskiego statek
a osadu Zelov čeští kolonisté, kteří přišli
z Pruského Slezska. Jednalo se o posled-
ní pobělohorskou migraci, které vyšel
vstříc Fridrich Veliký a dal jí povolení
k osídlení během slezské války, v které
Marie Terezie prohrála Slezsko. To
jenom na okraj o vašem částečném
původu.*

*Před druhou světovou válkou žilo
v Zelově asi 2000 Židů, 2000 Poláků,
1000 Němců a 4000 Čechů. V polovině
září 1939, po porážce Polska německou
armádou, převzali Němci všechny úřady.
Polsko bylo znovu rozděleno na General-
guvernment (Varšavská gubernie) a zby-
tek byl připojen k Velkoněmecké říši. Zá-
kladní lidská práva platila jenom pro
Němce. Nejhůře na tom byli Židé,
a potom Poláci. V roce 1940, podle*

výnosu říšského ministra vnitra, byli polští občané nepolské národnosti – Litevci, Rusové, Bělorusové, Ukrajinci, Češi a Kašubové, vyňati z protipolských represálií. Tak získali Češi v Zelově bez vlastního přičinění některé úlevy – hlavně potravinové lístky – jako v Protektorátu Čechy a Morava. Jinak jsme jako cizinci ve Velkoněmecké říši neměli žádná práva. Mohli jsme být vyhnáni ze svých domovů a zbaveni majetku, kdyby někdo z nových německých osídlenců projevil zájem. Stalo se to asi ve třech případech. Němečtí přesídlenci z Besarábie obsadili usedlost, vydrancovali majetek a za pár dnů odešli hledat bohatší místo (rodina Petrákova v Bachořině). Nesměli jsme chodit do školy, vlastnit jízdní kolo, fotografický aparát, rozhlasový přijímač včetně krystalky, měli jsme zakázaný přístup do německého kina. Kultura a společenský život se odbyvaly v kostele. Češi mohli požádat o německé občanství – volkslistu. Využila toho nepatrná část, asi 1 – 3 %, a to většinou ze smíšených manželství. Ti co volkslistu podepsali, byli bráni jako zrádci.

Bylo také zakázáno stavět. V roce 1939 měli naši rodiče (vaši praprarodiče) stavět dům. Všechno bylo připraveno ke stavbě, schváleny stavební plány, nakoupen stavební materiál, cihly, nařezané dříví (z vlastního lesa), vyhašené vápno – jako malého kluka mě udivovalo, jak je to možné, že když se do malé ohrádky s vodou nasypou bílé kameny, že se voda začne vařit. Po příchodu německé armády se stavební práce zastavily, materiál byl odvezen na stavbu kasáren. Všechno bez náhrady a jakéhokoliv vysvětlení. A my jsme se museli nastěhovat do 200 let starého hospodářského stavení, kde jsme, pětičlenná rodina, žili v jedné místnosti do konce války.

Židovští občané na tom byli daleko hůře. Již 10. září 1939 bylo Židům zakázáno veškeré podnikání a byl jim zkonfiskován majetek (továrny, obchody,

řemesla). Byly zavedeny policejní hodiny od osmi ráno do pěti odpoledne, kdy směli vycházet. Všichni museli nosit na oblečení žlutou hvězdu a později i žlutou pásku na rukávu. Naše rodina v tu dobu byla v rámci rasového zařazení předvolána před rasovou komisí, která vybírala jedince, kteří by se mohli hodit k asimilaci. Probíhalo to tak, že byli zvlášť muži a zvlášť ženy s dětmi do deseti let – mně bylo tenkrát devět roků. Museli jsme se svléci do půli těla, měřili nám hlavu a fotografovali ze všech stran. Já jsem se hrozně styděl, když jsem viděl maminku, tety, babičku svlečené a rozpačité. Nikdy jsme o tom nemluvili.

Zelov se stal sběrným táborem Židů z celého okolí – ghettem. Hned v prvních týdnech okupace byla ustavena „Židovská rada“ (Judenrat) i s vlastní policií. Středisko ghetta bylo ve vyklizené továrně Jakuba Leviho. Proti uvedené továrně byla sběrna mléka, kam jsme každý den odevzdávali 3 litry mléka. Za to jsme obdrželi poukázku na $\frac{1}{4}$ kg másla pro pětičlennou rodinu na měsíc. Výroba másla a zabíjení domácího zvířectva bylo pod trestem koncentračního tábora zakázáno. Podobný trest byl za všechny drobné přestupky. Z koncentračního tábora se lidé nevraceli, a pokud se vrátili, tak jenom, aby doma zemřeli. Ten mléčný kontingent vlastně zavinil, že jsme byli svědky příjezdu nových rodin a odjezdu transportu Židů do lodžského ghetta. Mně to všechno splývá v jeden ohromný zástup mužů, žen, dětí, peřin, zavazadel. Bratr viděl, jak zoufalé matce hodili z poschodí nemluvně do přeplněného nákladního auta. Všechny ty hrůzy ale předčilo neskutečné divadlo, které připravily okupační úřady na 20. (21.?) března 1942.

V jedenáct hodin byla zastavena práce ve všech továrnách a zaměstnanci i s rodinami se museli účastnit představení, které by si do této doby nikdo nedokázal představit. V ten den bylo

hrozná počasí, zamračeno, přitní, poletával sníh. Hloučky zaměstnanců směřovaly na náměstí, kde stál stůl, na kterém se razítkovaly kenkarty (kmenový list, na který se vydávaly potravinové lístky). Na západním konci náměstí byla velká proluka, na které bylo postaveno deset pojízdných šibenic z Belchatova, kde podobné divadlo proběhlo 18. března 1942. Představení židovské obce museli vybrat deset mladých mužů, kteří budou popraveni a deset popravčích z řad židovské obce. Za každou šibenicí stály rodiny popravovaných a dále všichni obyvatelé ghetta. Matně si vzpomínám na SSmany v černých rukavicích. Víím, že tatínek stál tak, abych nic neviděl. Druhý den mě maminka poslala něco nutného vyřídit na druhý konec města. Dostal jsem přísné pokyny, abych se nedíval na popraviště a spěchal rychle domů. Samozřejmě, že jsem neposlechl a dodnes toho lituji.

Z těch 7000 lidí, kteří prošli zelovským ghetttem, přežilo sedm (to nemám přesně zjištěno). Mezi těmi, co se nevrátili, byl krejčí, který mi šil první moje dlouhé manšestrové kalhoty (golfky), všechno ostatní oblečení jsem dědil po bratrovi, proto si to tak dobře pamatují. Bydlel na náměstí vedle gmíny (obecní úřad), měl nejméně čtyři děti a vyládal u svojí práce na zvýšené stoličce v okně. Další, koho si pamatují, byl cukrář, který měl živnost naproti uvedenému krejčímu – dnes je tam pamětní kámen o založení Zelova. Pro nás děti byl důležitější než starosta města. Občas jsem se díval, jak vyráběli zmrzlinu. Ve válcovité nádobě otáčeli menším válcem a mezi ně na led sypali sůl. Samozřejmě, že mi napovídali, že zmrzlina je sladká od té soli. Dlouho mi to vrtalo hlavou. Zmrzlinu potom rozvážel na dvoukolové rikše a vykřikoval „lody, lody“. Kopeček zmrzliny stál 5 grošů nebo jedno vajíčko. Vajíčka jsme často brali přímo z kurníku a bez dovolení rodičů.

Všechny tyto události se probíraly večer v rodině a se sousedy. Později si dospělí dávali větší pozor, aby před dětmi moc otevřeně nemluvili. To co jsem napsal, jsou vzpomínky devítiletého kluka, bratrovi bylo tenkrát dvanáct roků a sestře (moje dvojče) taky devět. Naše vzpomínky se moc neliší. My sourozenci jsme o těchto hrozných událostech začali otevřeně mluvit až po 65 letech. Proč tyto události vzbuzují stále emoce a nedokážeme o nich bez vzrušení mluvit? Je to pocit, v kterém je obsažena hanba, bezmoc, vina? Proč mají mít tento pocit i děti?

Josef Mundil

Vzájemné přínosy českomoravské a exulantské větve českého baptistického hnutí

České baptistické hnutí na území Československa i na teritoriu Polska a Ukrajiny má svůj počátek téměř ve stejné době – v druhé polovině 19. století. Ačkoliv rozmach každé z větví českého baptismu měl svůj vlastní historický vývoj – podmíněný odlišnými politickými, kulturními a náboženskými souvislostmi – nešlo o procesy navzájem izolované. Kontakty mezi oběma větvemi probíhaly již od samého začátku a po vzniku Bohosloveckého semináře československých baptistů v Praze v roce 1921 dostaly novou kvalitu. Reemigrace do „země otců“ proto pro exulantské baptisty neznamena-la vykročení do neznáma.

K pozoruhodným propojením obou větví došlo již při vzniku baptistického hnutí v Čechách a v Polsku. Dříve než si stručně popíšeme průběh oněch dějů z druhé poloviny 19. století, musíme zdůraznit, že počátky českých baptistů nelze kupodivu hledat ani v Čechách či na Moravě ani v USA, jak by se snad dalo čekat, ale mezi potomky českých exulantů v Polsku a na

Volyni. Zrod exulantského baptizmu předchází zhruba o 20 let vzniku prvního českého baptistického sboru na území Rakouska-Uherska.

K prvnímu křtu Čechů podle baptistického způsobu došlo mezi německými baptisty na Volyni v roce 1863 a chronologicky první český baptistický sbor vznikl v roce 1872 v polském Zelově – o 13 let dříve než první český baptistický sbor na teritoriu budoucího Československa, který se zformoval v roce 1885 v Hleděsebi u Veltrus (později se jeho sídlo přesunulo do pražských Vinohrad). Zrod „pražského“ sboru v Hleděsebi úzce souvisí s vazbami jeho dvou hlavních protagonistů – Jindřicha Novotného a Augusta Meereise – na baptisty působící v Polsku a na Volyni.

Neopominutelnou postavou spjatou se zrodem obou větví českého baptizmu (a též slovenského) se stal volyňský Čech August Meereis, který se narodil v listopadu 1847 v Dubně. Když v deseti letech osiřel, ujal se jej otcův přítel Karel Ondra, potomek českých exulantů. S Ondrovými se přestěhoval do osady Kapeltuczina u Sorotschina, kam se přesídlila také skupina německých baptistů. Právě mezi nimi August spolu se svým vrstevníkem Karlem Ondrou ml. uvěřili v Ježíše Krista a nechali se v září 1863 spolu se třemi dalšími osobami pokřtít na vyznání své víry. Meereis uvádí, že to byl vůbec první baptistický křest na Volyni. Karel Ondra ml. se stal v roce 1867 kazatelem německého baptistického sboru v Lodži. Zde v únoru 1885 pokřtil již zmíněného Jindřicha Novotného – zakladatele a prvního kazatele pražského baptistického sboru.

August Meereis pracoval od roku 1872 jako kolportér biblické společnosti na území Rakouska-Uherska. V roce 1876 se oženil s Marií Kejřovou, sestřenicí manželky Jindřicha Novotného. V březnu 1885 byl v polském Žyrardově spolu s Jindřichem Novotným ordinován na baptistického kazatele. Poté spolu odjeli do Čech a ofi-

ciálně založili „pražský“ sbor v Hleděsebi u Veltrus. Od roku 1888 působil Meereis jako kazatel baptistického sboru ve slovenském sboru Kežmarok-Vavrišovo. V letech 1902 až 1906 byl kazatelem zelovského baptistického sboru.

Zakladatelé zelovského baptistického sboru byli ve své většině potomci českých pobělohorských exulantů do Pruského Slezska. Před svým příklonem k baptizmu církevně náleželi k reformovaným evangelikům. Zelovský baptistický sbor vznikl v návaznosti na misijní práci započatou v německém Hamburku v roce 1843 průkopníkem evropského kontinentálního baptizmu Johannem Gerhardem Onckenem. Baptistické sbory vznikaly velmi rychle jak v Německu, tak v německo-jazyčném prostředí Rakousko-Uherska, Polska, Ruska a dalších evropských zemí.

V roce 1865 se ustavil německý baptistický sbor i poblíž Zelova – v Kurovku, který se nachází asi 4 km od Zelova a 1 km od Požděnic, další obce, kde žili potomci českých exulantů. Někteří čeští evangelici se rozhodli prozkoumat toto nové církevní společenství, o němž kolovaly nejrůznější pomluvy. Probuzenecky vroucná zbožnost německých baptistů a jejich sborová pospolitost mnohé oslovila. Němečtí baptisté se tehdy hlásili k vyznání víry, které mělo výrazně kalvinistické rysy, což jistě rezonovalo s věroučným zakotvením českých exulantů. Prvním kazatelem samostatného českého baptistického sboru v Zelově se stal potomek českých exulantů Karel Jersák. V Polsku pak vznikaly další baptistické sbory, z nichž některé byly česko-polské (Lodž, Žyrardov, Poznaň, Katovice, Toruň, Varšava) či česko-německé (Čermín u Ostřešova).

Baptistické zásady, které oslovily některé stávající členy evangelické reformované církve:

a) každý člověk věří sám za sebe a Bohu je osobně odpovědný, neboť víra se nedá dědit;

b) biblickým křtem je ponoření na vyznání víry – pokřtěn má být pouze ten, kdo uvěřil v Ježíše Krista, přijal odpuštění skrze jeho oběť a rozhodl se Pána Ježíše následovat v novotě životě;

c) členy církve mají být pouze ti, kteří osobně uvěřili, dobrovolně se připojili a jsou ochotni podrobovat se kázni skrze vzájemné napominání;

d) každému člověku má být dána plná svoboda vyznávat a v životě uplatňovat své náboženské přesvědčení, nikdo nesmí být k víře nucen;

e) státu nepřísluší vláda nad svědomím lidí, a proto státní moc by měla být důsledně oddělena od církve.

Jako ovoce zelovského sboru povstala za skoro 80 let jeho trvání řada českých baptistických sborů na Volyni. V roce 1884 na Michalovce, 1903 v Mirotině a krátce nato ve Zdolbunově, Stěpanovce, Lucku, Novostavcích, Újezdicích a na dalších místech. Tyto sbory měly vesměs exulantský charakter, díky svému misijnímu nasazení však získávaly i mnohé volyňské Čechy emigrantského původu, kteří většinou formálně náleželi ke katolické či pravoslavné církvi. Některé volyňské baptistické sbory měly multinárodnostní podobu (Češi, Ukrajinci, Němci) a po reemigraci Čechů se dál rozvíjely jako sbory ukrajinské.

Po vzniku Československé republiky se zintenzívnily kontakty mezi exulantskými baptisty a baptisty v českých zemích. Významnou roli zde sehrál Bohoslovecký seminář československých baptistů v Praze, který vznikl v roce 1921 a připravoval baptistické kazatele až do roku 1951, kdy byl rozpuštěn komunistickým režimem. Z prostředí exulantských sborů pocházelo během těchto let celkem 12 studentů. Jako první – již v roce založení semináře – zde studoval Jozef Hovorka, který pocházel z exulantské rodiny ze Zelova (jeho maminka se autor-sky spolupodílela s kazatelem Janem Pospíšilem na vytvoření oblíbené sbírky duchovních písní "Harfa Sionská") a po

absolvování studia působil jako kazatel v Bratislavě.

Řada z těchto „exulantských“ studentů po absolvování teologického studia v Praze působila jako kazatelé na Volyni či v Polsku (Ludvík Bureš, Jan Jersák, Karel Jersák, Adolf Josef Tomeš, Emil Volanský a Vilém Volanský). Někteří již působili pouze v Čechách nebo na Moravě (Vilém Jersák, Teofil Malý, Josef Špringl). Čeští baptističtí kazatelé v Polsku a na Volyni studovali teologii i na jiných bohosloveckých seminářích: v Hamburku (Jan Jersák, Karel Jersák, August Meereis a Karel Ondra), v Lodži (Vladislav Mareš a Jan Veselovský), v Lodži a Hamburku (Vilém Pospíšil) a v Radošči u Varšavy (Teodor Sitař).

První (malá) reemigrantská vlna proběhla po vzniku Československé republiky v letech 1922 až 1925. Z této vlny vznikl baptistický sbor ve Vikýřovicích, kazatelská stanice ostravského sboru v Suchdole nad Odrou a sbor v Miloslavově na Slovensku.

Druhá (velká) reemigrantská vlna proběhla po druhé světové válce v letech 1945 až 1949. Reemigranti byli osidlováni do pohraničí, odkud byli odsunováni sudetští Němci. Baptisté, kladoucí důraz na sborovost církve, se snažili o zachování kontinuity svých sborů. V tomto úsilí o společné sestěhování jim účinně pomáhali představitelé Bratrské jednoty baptistů (BJB). Poválečnou reemigrací vzniklo zhruba 20 nových baptistických společenství (sborů a kazatelských stanic) a byly posíleny sbory v Ostravě (včetně její kazatelské stanice a dnes samostatného sboru v Suchdole nad Odrou), Pardubicích a reemigrantský sbor ve Vikýřovicích. V této souvislosti je třeba zmínit ještě reemigraci velké skupiny banátských Čechů z Rumunska, z nichž mnozí byli baptisté, na Chebsko.

Na řadě míst komunistické orgány nepřipustily nebo odebraly tzv. systemizaci sboru. Začátkem padesátých let bylo

systemizováno 9 reemigrantských sborů (v závorce jsou uvedeny kazatelské stanice, které se staly samostatnými sbory vesměs až po roce 1989): Broumov, Cheb (Aš, Kraslice, Sokolov), Liberec (Brniště, Cvikov a Jablonec nad Nisou), Lovosice (Litoměřice a Děčín), Šumperk (Olomouc), Teplá (Karlovy Vary), Žatec (Teplice). Pro srovnání: v době druhé reemigrační vlny existovalo v BJB 12 českých a moravských sborů. Poválečná reemigrace s sebou přinesla nárůst členů Bratrské jednoty minimálně o 800 pokřtěných osob. Dá se odhadovat, že českomoravská a exulantská větev byly početně zhruba stejně veliké.

V padesátých letech 20. století došlo k brutálnímu pronásledování Bratrské jednoty baptistů. Zatčeno a uvězněno bylo celkem 9 českých baptistických kazatelů, z toho 5 reemigrantských (Ludvík Bureš, Vilém Jersák, Vladislav Mareš, Vilém Pospíšil a Vilém Volanský). Další dva odsouzení kazatelé, Jan Říčař a Jan Mikulenčák, se aktivně podíleli na pomoci reemigrantům při jejich usazování v nové vlasti. Dá se předpokládat, že úsilí představitelů Bratrské jednoty baptistů o usídlení reemigrantů na společných místech, aby si mohli obnovit své sbory, se střetlo se strategií komunistických funkcionářů reemigranty rozptýlit po celém pohraničí.

Reemigrantské sbory, jejichž kazatelé byli uvězněni, nedostávaly několik let státní souhlas pro výkon uvolněné kazatelské služby (Lovosice – 4 roky, Liberec – 5 let, Vikýřovice – 10 let, Cheb – 15 let). Nejtíživěji represe dopadla na sbor v Žatci, kde nebyl povolen uvolněný kazatel dokonce 30 let. Do vedení tohoto sboru byl nasazen konfident Státní bezpečnosti a během zmíněných třiceti let počet členů poklesl ze 160 na 30 (po roce 1989 byl sbor revitalizován reemigrací banátských Čechů z Rumunska).

O přínosu potomků českých exulantů Bratrské jednotě baptistů svědčí mimo jiné vysoký počet kazatelů vzešlých z tohoto

prostředí. Z 16 českých kazatelů působících v Polsku a na Volyni jich 9 sloužilo i v BJB. Dalších 10 kazatelů narozených v Polsku nebo na Volyni působilo již pouze v Československu. 11 potomků exulantů, kteří se narodili už v českých zemích, slouží nebo sloužilo v poválečné době jako kazatelé BJB. 30 kazatelů s exulantským původem představuje zhruba čtvrtinu všech kazatelů, kteří v historii BJB působili.

Duchovní přínos reemigrantských sborů Bratrské jednotě baptistů se můžeme pokusit stručně načrtnout na pozadí charakteristiky duchovního vývoje BJB, kterou v roce 1976 formuloval dlouholetý tajemník BJB Stanislav Švec v publikaci „Český ekumenismus“:

V čem tkvěly příčiny misijního úspěchu Bratrské jednoty baptistů v minulosti? Stručně řečeno – v lidech, kteří slyšeli slovo Boží a spěchali je plnit. Pro mnohé z nich byla Bible slabikářem, z něhož se učili číst, a sbor domovem, ve kterém se učili žít. Ze sborů ovšem vycházeli do světa, aby v něm byli světly a svědky o Boží milosti hříšníkům, a to nejen svými slovy, ale především celým způsobem svého změněného a šťastného života.

Druhým důvodem misijních úspěchů byl nový a nebývalý typ obecenství, které bratrstvo dovedlo vytvořit. Bylo to obecenství vzájemné důvěry, lásky a služby.

Třetím důvodem byla obětavost všech členů. Členové sborů zpočátku pocházeli převážně z řad chudých a prostých lidí. A přece vystavěli řadu modliteben a sborových domů.

Jedním z prvních a nejtěžších zápasů byl boj s teologickým liberalismem. První generace v baptistických sborech byly plny misijní horlivosti, vroucí živé zbožnosti. Po stránce věroučné to bylo období jakési jednoduché ortodoxie. Dalším generacím to však už nestačilo. Nabyly přesvědčení, že církev musí být otevřena všemu, co se kolem ní děje, musí se naučit chápat člověka a jeho potřeby, neustále prohlubovat své

poznání. A právě do tohoto proudu zasáhl liberalismus, který tehdy vítězně postupoval světem; někteří z našich bratří – zvláště inteligence – přijali za své některé z jeho tendencí a důrazů.

Jednota z tohoto boje a nebezpečí vyšla úspěšně. Stálo to však mnoho sil, které mohly být napřeny jinam. Boj byl o to těžší, že toto myšlení našlo zastánce u některých vlivných a vedoucích členů Jednoty. Ztratili jsme tehdy valnou část své inteligence. Dnes s vděčností smíme říci, že i sbory, které byly liberalismem zasaženy, stojí pevně ve víře ve spasitelnou moc krve Kristovy a že celá Jednota jest v tomto jednotná.

Příchod reemigrantských sborů přinesl nové posílení do duchovně oslabené BJB. Reemigrantské sbory díky své exulantské tradici biblického písmáctví a věroučnému zakotvení v umírněném kalvinismu lépe odolávaly nově vznikajícím věroučným turbulencím (teologický liberalismus, letniční hnutí a pod.) než některé sbory českomoravské větve.

Důraz na intenzivní pospolitý sborový život se ukázal velice užitečným v době tlaku na zdecimování církve během komunistické éry. Žádný reemigrantský sbor v tomto údobí nezanikl. Jistě k tomu přispěla i zkušenost volyňských Čechů s bolševickými metodami, které je proto nemohly příliš překvapit. Reemigrantské sbory navzdory silnému tlaku vytrvaly a ve své většině patří k těm relativně početnějším sborům v BJB.

Čtyřicet let zatlačování náboženského života za zdi modliteben ovšem zanechalo své stopy i na podobě reemigrantských sborů. Jejich duchovní zápas se vede s mentalitou ghetta, jež podvazuje misijní rozmach tak typický pro exulantský baptismus.

Petr Hlaváček

Duchovní zápasy minulosti - inspirace pro dnešek

Jakkoli je nepopiratelná důležitost dějinných reálií, s nimiž jsou spjati jednotlivci, skupiny i celé národy do té míry, že se jim zdají jedinou „realitou“, platí požadavek porozumět jim odkazem na hlubší kontext, v němž se odehrávají. Realie je potřebí postavit do určité perspektivy, zahlédnout je v určitém světle. Jen tak je pochopíme v hlubinné kontinuitě zápasů, které přes svou zaklíněnost v minulosti jsou s to nás inspirovat i dnes.

Uvážíme-li, že Československo vstupuje do evropského dění v roce 1918 jako samostatný státní útvar po časové proluce bezmála tří set let, je tím naléhavost zkoumání historických a duchovně-mravních předpokladů a kořenů jeho obnovené existence jen podtržena. Pro ostatní evropskou komunitu a zejména pro její politickou reprezentaci se musel zrod Československa jevit nutně kuriózní či přinejmenším jako dějinný experiment, jehož oprávněnost se prokáže teprve v budoucnu odpovídající atestací.

Zakladatelé novodobého československého státu, na prvním místě státník a filosof T. G. Masaryk, si byli vědomi povinnosti zdůvodnit před evropskou i celosvětovou veřejností nárok na jeho organickou reintegraci do evropských dějin. Odvolávali se na přínos české tradice myšlenkové, duchovní a politické, která podle jejich přesvědčení formovala novodobé evropanství. Kromě vůle k samostatnosti, kterou T. G. Masaryk mohl doložit jak domácím odbojem, tak zahraniční činností politickou, diplomatickou a vojenskou (legie), to byly ideje zejména bratrské a husitské, které Masaryk považoval za nosné i pro moderní struktury státní a společenské, jak je měla v prostoru střední Evropy ztělesňovat Československá republika.

Jak obhájit tvář v tvář úkolům, před kterými stál lid v tomto koutu Evropy, retrospektivní přesah nazpět do 15. století, k duchovním a sociálním zápasům, které byly do značné míry spjaty ještě s doznívajícím

středověkem? Proč Masaryk nezdůraznil ve stejné nebo dokonce převážné míře přínos osvícenství a francouzské revoluce pro novodobé dějiny Evropy, když současně razil tezi, že výsledky I. světové války jasně prokazují definitivní nadřazenost ideálů demokratických nad theokratickými? Nebyla jeho víra ve význam českých tradic, v nichž duchovní a náboženský aspekt je neodmyslitelně přítomen, pro život nejenom v obnoveném státě, nýbrž i pro širší evropský kontext, výrazem nekritické národní sebelibosti? Co mohl Hus a čeští bratři povědět Evropě z počátku dvacátého věku, v němž důvěra v pokrok, lidský rozum a svobodu byly přijímány jako ideály, jejichž nosnost byla prokázána navzdory válečnému otřesu právě vítězstvím demokratických mocností?

Zde se Masaryk nedal zmást spektakulární scénou dvacátých let, která mluvila takřka jednoznačně pro rutinně demokratický, střízlivý a věčný přístup k řešení problémů sociální a politické povahy. Jakkoli byl nakloněn v administrativě obnoveného státu prosazovat tato hlediska, současně věděl o hluboké krizi, kterou moderní, sekularizovaný člověk Evropy prochází již mnoho desetiletí. Učinil si v této věci jasno dávno před tím, než na sebe vzal břímě politického rozhodování svými analýzami, které zachytil ve svém pojednání o „Sebevraždě“. Byl si vědom toho, že nemají-li se demokratické ideály stát jen prázdnými hesly, vyžadují oddanost, jasnou kritickou mysl, hluboké přesvědčení a civilní kuráž. I když se bránil klerikálním ambicím, byl přesvědčen, že denní politiku, stejně jako smysl každého jednotlivého života je třeba vidět sub specie aeternitatis, tedy v perspektivě, která se musela běžné politické praxi jevit jako nepraktická a od denních úkolů odvádějící.

Jednoduše pověděno: šlo mu o hlubší pojetí demokracie, která by byla s to obstát i v dějinných otřesech a krizích, a stala se spíše než politickou doktrínou a souborem několika mechanismů umožňujících občanskou opci, bohatým životním stylem. Vyvstává před námi

ideál „lidovlády“, pro niž regulativy občanské pospolitosti na povrchu (volby, stranický pluralismus apod.) kotví v hlubším duchovním podloží, jež je nezbytné pro inspiraci i regeneraci sil všech, kdo se demokratickým principům zasvěcují. To platí zvláště pro chvíle, kdy jsou demokratické instituce podrobovány zkouškám, jimiž, jak známo, středoevropský prostor a my v něm, procházel od založení československého státu častěji než např. severní či západní oblasti Evropy.

K těmto hlubším dimenzím demokratického smýšlení a jednání patří bezpochyby ideál, který Hus vyzvedá nade vše: oddanost pravdě, která je duchovní mocí nad člověkem i jeho dějinnými výtvoři ve všech oblastech společenského života. Husův střet s koncilními otci je veden z tohoto půdorysu: primát pravdy nad nároky jakékoliv – i duchovní – instituce. Hus poprvé v dějinách spojil tento důraz na prvotnost pravdy s osobní garancí a dal mu vytříbenou akademickou podobu. V této jednotě poznání a konání, teorie a praxe, svědecké věrohodnosti, která se nezalekne ani ohně hranice, nemá Hus v Evropě své doby a snad ani později obdoby. Co valdenští a jiná nápravná hnutí před Husem praktikovala anebo co Viklef v klidu své venkovské fary promýšlel, to Hus spojil v ústrojnou a monumentální jednotu kultivované myšlenky a statečného činu. Proto jeho svědectví otřáslu mocně Evropou. Vneslo do ní moment, který hluboce předznamenal její pozdější duchovní tvářnost: do světla pravdy, které se máme otevřít, je třeba postavit všechny dosavadní myšlenkové struktury a třeba i fungující a zájmům širokých vrstev odpovídající praktiky. Vše je v tomto světle podrobena ohledání a zevrubné kritice. Ani tradice, ani moc, světská či duchovní, žádný lidský tribunál, nejsou vyňaty z této, veškerou skutečnost si podrobující a kriticky prošetřující pravdy. Pravda je svrchovanou normou nad veškerým společenským i osobním životem. V tomto smyslu je i novodobá demokracie jako vláda většiny podrobena zkoušce, neboť o pravdě se nehlasuje. I většina se může mýlit.

Pod nárok pravdy je postaven každý z nás osobně i jakékoliv společenství. To Hus v Kostnici existenciálně prožívá a je si vědom důsledků, do kterých ho poslušnost takto pochopené pravdě vhání.

Ve světle tohoto pojetí pravdy jako duchovní moci, která vystavuje kritice veškeré lidské konání, můžeme posoudit i dva politické modely, které mají paradigmatickou povahu pro naši dobu. Jde o protireformační Patent Ferdinanda II. a Majestát Rudolfa II.

Zatímco v Patentu máme před sebou dokument, který má zdůvodnit opresivní moc, zjednat ji patřičnou rasanci a metodou šoku ovládnout nadlouho všechny sféry společenského života, Majestát anticipuje demokratický ideál seberealizace občanských skupin a pospolitostí, pro niž chce vláda služebně vytvořit široké spektrum možností. Ferdinand používá nástrojů, jež v novodobé Evropě ochotně obměňují správci totalitních útvarů: retrospektivní i prospektivní utopie, monopolu moci a víry, káravého "poučení" i tvrdých sankcí.

Idealizuje vládu Karla IV., kdy panoval mír, shoda stavů a byla vyznávána jediná samospasitelná víra. Ústupem od těchto zásad a rozkošem, za nějž nese odpovědnost Václav IV., nastává podle Ferdinanda údobí rozvratu a posléze vzpoury proti arcidomu rakouskému – smrtelný politický hřích. Tuto krizi je třeba odstranit tím, že se všichni „srovnají“ s panovníkem, přijmou opět jedinou samospasitelnou víru, „poučí se“ z minulých chyb. Jediná víra, jediná politická struktura nastolí opět mír a pokoj v zemi, povede k snášenlivosti stavů, k svornosti a blahobytu. Avšak v případě, že se někdo ze stavu rytířského či panského s panovníkem „nesrovná“, musí do šesti měsíců opustit zemi.

Proti této koncepci společnosti spravované neomylně shora všudypřítomnou mocí s neomylnou ideologií, zaměřuje se Rudolfův Majestát na společnost otevřenou, v níž stát přestává být ideovým a veškeré společenské aktivity regulujícím centrem. Občanům se nepředpisuje shora jejich chování, stát

nekontroluje společenské instituce, nýbrž bere ty, které vznikají zdola z iniciativy občanů, na vědomí. Bohatství těchto aktivit chápe jako obohacení císařského dvora samotného, jako projev prosperity útvaru, v jehož čele vládne nikoliv jako totální určovatel soukromých i společenských cílů, nýbrž jako ten, kdo, řečeno s Euripidem, užívá moci ku prospěchu těch, kdo mu ji dali. Chybí utopie obmýšlející dokonalost minulost či budoucnost. Prosazuje se střízlivá administrativa, která je si vědoma nedokonalosti každého lidského zřízení. Neslibuje ráj, nehrozí peklem.

Jsem přesvědčen, že tento koncept „svobodné společnosti v svobodném státě“, který je v Majestátu vzorově nastíněn zatím jen v oblasti náboženské tolerance, předstihuje nejméně o století vývoj, jaký zaznamenala Evropa v osvícenství, a zejména v XIX. věku. Patří k tragickým rysům Evropy, že tento výhonek byl udušen nepřízní absolutistických tendencí, jež v českém prostoru reprezentuje Ferdinandova vláda.

Za dikcí a vnějšně zaznamenanou texturou obou dokumentů je možno odkrýt dvojí „metafyziku“. Pro Ferdinanda jsou rozhodující archetypy, s jejichž pomocí lze porozumět současné situaci. Je zastáncem „pravdy“, v níž je zjednáván souhlas mezi realitou a vzory v přehledném a shora regulovaném toku aktivit. Změna, zejména náhlá, nezamýšlená, je pro něho ohrožením, odklon od oficiální utopie neodpuštělnou vinou. Za často opakovaným obratem „srovnat se s panovníkem“ lze dohlédnout ještě hlubší rovinu konformity s jednou provždy danými hodnotami, představovanými monopolem moci a myšlení. Obojí je chápáno nejenom v podobě účelně pojatých nástrojů vlády. Jsou základními strukturami, věčnými komponentami uzavřeného kosmu, který má svůj odpovídající obraz v společenském a státním uspořádání. Proto tuhý centralismus, proto důvěra, že je možno z jednoho místa, z jakéhosi středobodu, jímž se tento uzavřený vesmír zrcadlí v dějinné rovině, přizpůsobit společenský a státní život konkrétního času

a prostoru tomuto věčnému předobrazu. Nejde jen o panovnickou svévoli a jeho násilnické sklony samovládců: Totální nadvláda Ferdinanda státní nad společností pramení z této metafyzické důvěry, že veškeré aktivity, problémy, účely, možnosti i přání, jež se ve společnosti artikulují, jsou předem známy a k jejich koordinaci i regulaci vlastní mocenské centrum neselhávající klíč.

„Metafyzika“ Rudolfova Majestátu je naproti tomu v procesu likvidace. Zde je dán průchod svobodné aktivity občanů a jejich pospolitostí v důvěře, že vlastní smysl a účel těchto aktivit se prokáže teprve samotnou realizací. Modernost tohoto dokumentu spočívá právě v tom, že i v rovině společenského života uprostrahuje zásadě *trial and error*. Nic není předem dáno, s čím by se měly občanské aktivity „srovnat“ a svou hodnotu nabývat jen díky této konformitě. Mají své nejhlubší zdůvodnění v tom, že napomáhají svým nositelům k bohatšímu okoušení života a – jako vedlejší produkt – habsburskému domu k větší proslulosti. Zde není pravda pochopena jakou souhlas neměnných zásad a principů oficiálně postulovaných se základními strukturami veškeré skutečnosti. Svobodný rozvoj společnosti a jejích aktivit, ono vykročení, jež se spontánně uskutečňuje z přečetných ohnisek, vzájemně se křížících, oplodňujících i podmiňujících, tento, chce se říci, až samoúčel svobody, která je však proklamována v důvěře, že přinese obecný prospěch, tvoří *cantus firmus* Majestátu. Jeho trpělivý, shovívavý tón proti zlobné a vyhrožující rétorice Ferdinandově jen podtrhuje základní rozdíl obou přístupů k dějinné realitě.

Ferdinandův Patent je tak restaurací absolutistického myšlení, znovunastolením totalitních tendencí, které neprávem ztotožňují stát a jeho zájmy, centrální moc i oficiální ideologii s poslední pravdou. Z tohoto krunýře nebylo tehdy jiného úniku než vnější či vnitřní emigrace. Rudolfův Majestát naproti tomu je průkopníkem ideové demontáže státu a vládnoucí moci, přímělcem střízlivé věčné vlády, která ví o složitosti správy občanské,

a respektuje mravní a duchovní integritu svých občanů právě proto, že ví anebo tuší, že bytí člověka je bytí v pohybu, vystaveno nárokům Pravdy, která se lidem ohlašuje jako výzva. Proniká tu pochopení pravdy jako duchovní moci, která nesplývá s žádným dějinným útvarem, s žádnou mocenskou institucí či úřadem. Pravda vládne nad lidmi, poddanými i králi. A všichni jsou jejími služebníky.

Tento ideál pravdy, zprostředkovaný našim generacím dílem Masarykovým i myslitelů XIX. věku (Palacký, Havlíček) stojí v základech obnovené státní suverenity naší republiky. Je i nejhlubším zdrojem ideálu demokraticky strukturované veřejné správy. Víra, že pravda vládne a prosazuje se onou podmaňující bezbranností, před níž není s to uhnout citlivé svědomí, se stává nezbytným předpokladem pro hluboký demokratický styl života i dnes. Právě proto, že evropská krize, trvající už celou epochu, je krizí duchovní a mravní – nejen politickou a sociální – je nám zapotřební vracet se ke kořenům své národní svébytnosti, kterou, spolu s tradicemi dalšími, vytváří bezpochyby poznání našich otců, že pravda má v sobě obnovnou moc. Ta je nabídnuta všem, kdo se jí v osobním i občanském životě otvírají. Bez věrnosti této duchovní autoritě, která zavazuje k tvorbě demokratických institucí, k účasti na občanských aktivitách a současně i k jejich neustálé kritice a revizi, nelze si představit vskutku hlubokou obnovu osobní i veřejnou.

Mám-li použít dnes hojně používaného obrazu o budování evropského domu, pak záleží na tom, aby v jednom z jeho podlaží, či skrovněji: alespoň v jedné garsonce ožil duch pravé loyality i nonkonformity. Unést tuto vnitřní tenzi v celé šíři života, zachovat si kriticky bdělou ostražitost vůči náročným sklonům k monopolizaci názorů, ať už politické či nábožensko-církevní ražby, a zároveň se nebát názorové určitosti a svědecké odpovědnosti, žít vskutku dialogickou existencí a přitom neztratit svébytnost, znamená podle mého přesvědčení přispívat k prosperitě domu mírou nejpotřebnější. Jen tak může

nabýt tento dům vsutku lidskou míru a žít intenzivním životem, který všechny obohacuje. Jen tak bude schopen přečkat mnohé otřesy a krize, přivaly i větry. I evropský dům má stát na skále, nikoliv na písku, jak praví biblická metafora. A přínos národa, který se ustaví v pravdě a žije v důvěře jejího vítězství – i když načas poražena bývá – představuje takovou injekci zvětralých základů, že celý dům může v pokoji očekávat příchod nových událostí.

Jakub S. Trojan

Vzpomínka ke stým narozeninám Jana Svobody z Dolní Řasnice (18. 4. 1912 – 17. 8. 2002)

Kolik nás pamatuje Jana Svobodu jinak než jako „dědu“? Šedivé a poté zbělelé vlasy, tvář rozbrázděná vráskami, avšak tělo ještě stále rovného držení, upevňované dennodenním cvičením, pevný stisk ruky, přátelská slova na uvítanou i na odchodnou...? Pohostinnost, zájem o druhé, sdělnost. Kolikrát nás napadlo, že před námi stojí člověk z jednoho kusu, že je v něm cosi neobyčejně pevného: ani v pochybnostech si nezoufá. Ta celistvost i při veškeré lidské křehkosti byla stále úžasná, vytrvalost, s níž čelil bolestem i neduhům, vědomí, že člověk musí žít, tedy žít ne jen pro sebe, ale zvláště pro druhé. A nestěžovat si na svůj úděl. Přirozená ctnost, slušnost, respekt k názoru, jenž mi není blízký, vědomí vlastní nedostatečnosti a snaha i píle, díky nimž se lze stát lepším, méně nedokonalým. „Člověk se celý život učí, a stejně umírá hloupý“, říkával muž, který směl navštívit jen několik školních ročníků, protože doma bylo třeba pracovat a živit mladší sourozence. Léty těžce získávaná životní zkušenost vyvířala v moudrost a nadhled, jimiž překonával různé nesnáze své i svých bližních.

Během dlouhého životaběhu poznal mnoho lidí, jejich povahy a charaktery. Hodně věděl o svých blízkých, o mnohém

však pomlčel. Nezmiňoval se o věcech bolestných, pokud poznal, že by druhého jejich pojmenování trápilo: „Není růže bez trní“. Sám o sobě si nestýskal.

Dovedl rozlišit mezi šetrností vyrostlou z chudoby a mezi lakotou živenou hamižnou nenasytností: „Do hrobu si nikdo z nás nic nevezme, jediný poklad máme u Pána Boha, a to je život věčný“. Naučil se skromnosti, kterou si nesl po celý život. Nenáročnost k hmotným statkům, vyrovnanost s vlastním údělem, pokora a pozornost k druhým, které byly stálou výzvou pyše a sebestřednosti, s nimiž se také setkával, činily z něj pilíř, jehož neotřesitelnost se skvěla každému, kdo ji chtěl vidět. Rodině se stal mravní oporou a byl-li žádán o radu, i dobrým rádcem.

Znal sílu slov, i těch neslušných. Neklel, ale dovedl se zlobit, když se děly nepravosti. Netěšily jej osoby charakterově bezpáteří, zatímco uměl pochopit drobné poklesky hříšníků, věda, že dokonalý je pouze Bůh, zatímco člověk je nádobou křehkou. Uměl ledacos odpustit; nezapomínal však. Nesoudil a neodsuzoval. Uchovával si naději, že každý se může zlepšit a polepšit. Často citoval Písmo, v němž nacházel oporu v životních složitostech. Téměř každý rozhovor využíval Jan Svoboda k evangelizaci, k úvahám o mravech světa a způsobům, jak je vylepšit: „Kdyby všichni na silnici dbali dopravních značek, nebyly by žádné nehody. Značky máme, ale nehod je přece tolik. Stejně jako kdyby všichni dbali na Desatero, nemusela by tu být ani policie, ani soudy, ani věznice.“

Mrzela jej zmenšující se a zanikající obec věřících v odcírkevněné době, neboť se stal svědkem velkých setkání bratrského sboru kdysi hojně navštěvovaného věřícími. Byl učitelem náboženství v nedělních školách jak v předválečném Polsku – na Zelůvku, tak i laickým kazatelem v Čechách po roce 1945 v Novém Městě pod Smrkem a v Dolní Řasnici. Jako potomek českých náboženských exulantů ze Zelova zažil ve své staronové vlasti postupující úpadek nedělních besídek

i církevních shromáždění. Bolelo jej množství lidí bez víry, protože vnímal prázdnotu jejich životů, kterou oni sami nebyli schopni užít. Naposledy své souvěrce docházel potěšovat i upomínat na Boží slovo do domova Charita ve Frýdlantu v Čechách.

Shovívavost k jiným vyznáním byla na sklonku života Jana Svobody příkladná a neobyčejná. Měl mnoho přátel mezi lidmi různých vyznání: „Všichni máme jednoho Otce v nebi“, říkal. Neměl rasové předsudky. Doposledka vzpomínal týrané zelovské Židy z let druhé světové války. Jejich utrpení se mu hluboko otisklo do paměti jako výstraha nelidského chování k lidem vynikajícím svou kulturní a náboženskou jinakostí. Starost o duši mu byla nejprvnější: Modlitbou začínal svůj den, k díkuvzdání Bohu se ztišil před jídlem a modlitbou končil celodenní lopotování.

Uměl potěšit všechny, vlastní i cizí, rodinu i sousedy, lidi blízké i vzdálené, pamatoval na ně ve svých přímlovkách i skutcích. Rozdával mnoho, protože dával ze sebe: Potěšoval smutné, navštěvoval nemocné, zklidňoval rozčilené. Činit radost jiným ho očividně těšilo – od dětí až po staré. Dědův optimismus byl zdánlivě nevyčerpatelný; on sám nechtěl být smutný a nepřál si, aby jej takového někdo zahlédl. Síla k životu z něj čísel, když říkal: „Vesele, jen vesele, život musíš brát, vesele vstaň z postele, vesele jdi spát. Když se tváříš kysele, kdo tě má mít rád?“

Naděje, kterou čerpal z víry, byla silná. Víra, kterou bral z Boží milosti, byla skálopevná, tvořila celistvou součást jeho osobnosti, prostupovala jeho životem zcela sourodě a přirozeně, nedotýkaly se jí pochybnosti. Každodenní povinnosti si sepisoval na lístky, v jejichž záhlaví stálo: „S pomocí Páně“. A opravdu vše vykonal, vytrvale a poctivě. Nikdy nezahálel a citoval slova písničky „Nesmíš být nikdy líný, nesmíš se práce bát“.

Z duchovního odkazu Jana Svobody lze připomenout a využít vše – čest, pracovitost,

pevnost ve víře, naději, vůli odpouštět, víru v dobré slovo i skutek a stálou lásku. Ke zvířatům, lidem i k Bohu. Naděje a víra se spojily s láskou v jednom člověku. Avšak pro něj nejsilnější se stala víra. Nám zůstává láska k dobrému člověku, který měl starost o své blízké i bližní, který sám mnoho dával, aniž by přijímal, a nabízel, aniž by požadoval. Svůj úděl vdovecký po celé čtyři roky nesl pokorně a nestěžoval si na něj. Mohl by přece s básníkem říci: Živote, já splatil ti svou daň, tvou krutost poznal jsem – i štědrrou dlaň. Leccos z napsaného by mohlo platit i pro manželku Martu, rozenou Latislavovou, s níž strávil Jan Svoboda šedesát dva let spokojeného manželství, z nějž vzešly čtyři děti a mnoho vnoučat a pravnoučat. Každý z nich měl ke starému pánovi svůj zvláštní vztah, ale právě „naš děda“ byl tím, kdo ony životy spojoval.

V sobotu 17. srpna 2002 i Jan Svoboda pootevřel dveře věčnosti, aby vstoupil, jak věřil, do své nebeské vlasti – do království Božího – a následoval tak všechny, jenž ho ve smrti předešli a očekávají své vzkříšení stejně jako on. Pro mnohé z nás neodešel úplně. Jen jako by zase někam odjel, putoval, „cestoval vláčkem“, jak říkával. Z poslední cesty, na niž se vydal před sklonkem onoho těžkého léta, v roce svých dovršených devadesátin, není návratu. Nelze se nezachvět před myšlenkou, že zaklepeme-li na dveře jeho bytu, nezve se „Volno!“ s tak známým důrazem na druhou slabiku. Ani na kuchyňském stole s Bibli neleží lístek se vzkazem, kam odjel. Vlastně ano – ten poslední odkaz zanechal několik měsíců před svou poslední cestou ve své duchovní závěti. Předjímal už svůj pozemský konec, pokorně prosil za odpuštění ty, kterým snad nezpůsobil něco dobrého, žádal všechny, aby se měli rádi a pobývali spolu v lásce a svornosti, v naději na společné shledání. Na shledání s Bohem. Mnozí z nás nezapomněli: otec, děda i praděda Jan Svoboda nám schází stále, jak to bývá, ztratíme-li hodného člověka.

Milan Svoboda ml.

MALÝ PRŮVODCE VELKOU HISTORIÍ

Z dalek větších i menších

Pocházím ze Zelova, malého městečka v samém středu Polska. Je to velice vzácné, že tady přes dvě stě let zůstala uchována víra otců, pro kterou museli opustit svůj domov. Nalezli tu místo, kde mohli v klidu hlásat Slovo Boží a uchovat to, co pro ně bylo nejdůležitější. Udržovali své zvyky a českou řeč.

Bylo nám ale známo i to, že před mnoha lety se někteří občané ze Zelova a z jeho okolí jako z Kučova, Faustynova, Požděnic, odstěhovali na Volyň, a pak ještě dále, až na jižní Ukrajinu. I farář Petr Brodský a jiní, kteří navštěvují evangelické sbory v dáli, nám vyprávěli, jak tam lidé udržují evangelické tradice a českou řeč. S radostí jsme proto přijali návrh faráře Brodského, abychom navštívili bratry a sestry, kteří žijí blízko Oděsy. Zájezdu se zúčastnili: vedoucí Petr Brodský, Zdeněk Turek a David Urban z Čech, Wiera Pospíšilová a Nikolaj Pejga ze Zelova, Karel Nevečeřal z Kleščova, Božena Prajzendanc z Belchatova a Jaroslav Stejskal z Lodže.

Dne 25. dubna 2012 bylo v Zelově pěkné ráno a my jsme nastupovali do auta na dalekou cestu na jižní Ukrajinu, vzdálenou od nás více než 1000 km. Naše skupina se rychle seznámila. Spojil nás cíl zájezdu a také česká řeč, ačkoliv v různém znění. Rychle jsme dorazili do hraničního města Rava Ruska a bez problémů přešli na území Ukrajiny. Rychle taky přišla noc a s ní strašný liják. Unavený řidič si musel odpočinout. Po dvou nebo po třech hodinách jsme jeli dále. V úsvitu nám Ukrajina ukázala svou krásu. Cesta se vinula jako stuha do dálky. Na jedné straně cesty až po horizont zelené obilí a na druhé straně nekonečné žluté řepkové pole nebo ozimy. Hodiny jedeme a mění se jenom barva půdy v ranním sluníčku. Jen tu a tam probíhá dlouhý úvoz porostlý křovím.

Uvědomujeme si, že jen farář Brodský zná cestu k cíli. Aspoň ptáci tady zpívají stejně jako u nás. Najednou vidíme čápy, kteří sedí na stromech a chystají se na cestu – možná na zelovské louky. Konečně, kolem devíti hodin ráno, vidíme informační tabulku: БОГЕМКА /BOHEMKA/.

Dlouhá vesnička, nízké domy bílé nebo modré barvy. Kde tu bydlí paní Ludmila Sverdlová? Sám farář Brodský se bude muset zeptat – byl tu nejednou, ale ty chaloupky jsou úplně stejné! Zastavujeme u jednoho z domků a najednou volá radostně paní Ludmila: „Dobré ráno Petře! Pojd'te dále.“ „A to jsou moji přátelé, které jsem vzal s sebou“ – odpověděl usměvavý pan farář. Po mnoha hodinách jízdy jsme tedy šťastně u cíle.

Odpoledne jsme si udělali procházku po vesničce, až ke kostelu. Když jsme šli po silnici, tak nás pozdravovali – „Dobrý den!“ „Jsem Pospíšilová“ – odpovídala paní Wiera, která byla s námi. A cestou se se všemi domlouváme tou naší zelovskou češtinou. Vypadá to tak, jakoby se čas zdržel o dvacet anebo třicet roků, a my jdeme ulicí Zelova, Kučova nebo Faustynova. Paní Ludmila nám ukazuje, kde bydlí na druhé straně louky pan Josef Jančík /Jancik/, který byl mnoho let kazatelem evangelického sboru, a o něco dále bydlí také její maminka. Pan Karel z Kleščova našel své příbuzné, kteří se odstěhovali na Ukrajinu z Kučova. Paní Ludmila vzpomíná na dávná léta: „Tady bydlely jenom české rodiny, a byl tu velký klid. Teď máme potíže, není práce, český jazyk se ztrácí.“ Ludmila Sverdlová je předsedkyní evangelického sboru v Bohemce a má velký zájem, aby se v této malé osadě uchovala věrnost exulantské tradici a také, aby se udržel český jazyk. Pro nás to byla velká radost, když jsme slyšeli, že dospělí, a také malé děti, mluví česky. To jim my zelovští závidíme.

Uprostřed osady je kostelík, který byl vybudován před několika lety. Na čelní stěně je umístěn kalich, znak husitů. Uvnitř kostela je knihovna a malé muzeum. Jsou tam

památky, které přivezli otcové. Mezi jinými i Agenda z roku 1881, Katechismus Českých bratří, který sestavil Ssikora z Husince, Postylla – sbírka kázání z roku 1764, Harfa sionská vydaná v Zelově na přelomu 19. a 20. století, Chléb života - postila z roku 1892, Biblí svatá podle posledního vydání kralického z roku 1613.

Dějiny Bohemky nám přiblížil Josef Jančík. Má už přes 80 let a mnoho let byl kazatelem sboru. Bohemka byla založena v roce 1905 a prvním kazatelem v modlitebně, kterou si bohemští postavili, byl Vilém Reichrt. Před válkou tu bydleli jenom Češi, kromě jedné rodiny německé – Schulz a jedné židovské – Krause, který měl arendu. Pan Jančík vzpomínal, jak si v letech hladomoru na Ukrajině všichni pomáhali. Češi se dělili i o poslední mrkvičku a bramboru. Díky spolehnutí na Slovo Boží a věrnosti přečkali i ta těžká léta. Někteří obyvatelé osady se odstěhovali až za Bajkal, ale pak se vrátili zpátky, protože takovou radost a dobrotu, jaká je uprostřed Českých bratří, nikde jinde nenalezli. Na závěr nedělních bohoslužeb v Bohemce jsme si spolu zazpívali z Harfy sionské píseň číslo 3:

"Vždy veselí, vždy veselí, co den ať slunce září, krásná ta cesta života jeho, vždycky bud' me veselí...".

Tak tomu je na tomto místě vzdálené Ukrajiny, kterou jsme dneska mohli vidět zblízka.

Trochu jinak vypadá život v Pervomajsku, druhém místě, které jsme navštívili. Tady nastupuje nový život, ekonomický růst městečka. V rozvětvení tří řek se od dávna vytvořily tři části města: polská, ukrajinská a turecká. Sem se stěhuje víc a víc obyvatel okolních vesniček, tady hledají práci. Domnívám se, že jak se bude městečko rozrůstat, tak se bude rozrůstat i evangelický sbor. Ten, ačkoliv v současnosti není velký, koná pravidelné bohoslužby v provizorní, ale útulné modlitebně. Přátelé ze zelovského sboru věnovali sboru v Pervomajsku ručně zhotovený skleněný svícen, který při

bohoslužbách dobře využijí. Tento sbor vyhlíží s nadějí lepší zítřek. I my to přátelům z velké exulantské rodiny přejeme.

S napětím jsme očekávali setkání s příbuznými ve Veselynivce. O tomto místě jsme už hodně slyšeli a četli. Po cestě z Bohemky do Veselynivky jsme viděli opuštěné domy a zarostlé selské statky. Až tu najednou se před námi ukázala pěkná vesnička. Každý dům upravený a před ním roste réva. Je ještě ospalá, ale za několik dnů zezelená a brzy na ní budou hrozny vína. Vysokou kulturní úroveň tu zavedli Čeští bratři. Při vjezdu do vesničky stojí emblém: ВЕСЕЛИНИВКА ЧЕШКОЕ /ČESKÁ VESELYNIVKA/. Ten nápis nám byl moc vzácný. Při procházce vesnicí nás zdravili Ukrajinci: „Zdrastvujtě! Vy braťa?“ Žena, která stála u zahrádky, nás zvala do svého domu. „Já taky pocházím z Pospišilu“ říkala jiná žena, kterou jsme potkali. A tak jsme spolu vedli přátelský hovor o našich domech a rodinách.

Uprostřed osady se leskne v paprscích sluníčka malý kostelík s rudou střechou. Měli jsme velkou radost, že jsme jej mohli navštívit. Bohoslužby v tomto sboru konal, stejně jako v Bohemce a v Pervomajsku, farář Petr Brodský. Obohatili je Slovem Božím a hudbou Zdeněk Turek a David Urban z Čech. Celý sbor radostně zpíval písně z Harfy sionské, které i nám byly dobře známé. Na závěr bohoslužeb jsme spolu zazpívali píseň “ Bůh buď s vámi, než se sejdem zas...” Po bohoslužbách jsme měli setkání se členy Nezávislého evangelického bratrského sboru a tam jsme spolu zpívali lidové písně, které asi už málokdo v Zelově zná. V teplý večer nás pohostila ordinovaná presbyterka sboru Marie Provazníková. Byli jsme jako jedna velká rodina, která se setkala po mnoha letech. Když jsme se loučili, tak jsme dostali pozvání na oslavu 100 letého výročí České Veselynivky.

Šťastně se vracíme domů z míst tak dalekých, a přece nám blízkých. Ukazatel cesty u hlavního bulváru v Oděse, kde jsme se krátce zastavili, nám ukázal 1005 km do

Lodže. Tu dalekou cestu důkladně přeměřili Čeští bratři, ve snaze nalézt nový domov, svobodu víry, zachovat českou řeč a své zvyky.

Děkujeme přátelům v Bohemce, Pervomajsku, Veselynivce a Oděse za pohostinnost, společné bohoslužby a za možnost radostného setkání s potomky českých pobělohorských exulantů.

Jaroslav Stejskal

Doporučujeme

k účasti zajímavé akce našich blízkých organizací :

Historická společnost VERITAS pořádá 13. října 2012 ve sboru Českobratrské církve evangelické v Pardubicích seminář na aktuální téma: ***Církev bez restitucí – svědectví křesťanů, tvůrců tolerančních sborů z roku 1782*** (Doc. Dr. E. Melmuková) .

Společnost MORAVIAN pořádá ve dnech 19.-21. října 2012 v Suchdole nad Odrou konferenci s hlavním tématem ***Moravští bratři v polárních oblastech.***

Zájezd na Ukrajinu 2013

Jak již bylo avizováno v jarním čísle našeho věstníku, v návaznosti na přání a dotazy některých členů a přátel o.s. Exulant, připravujeme zájezd na Ukrajinu. Podstatná část těch, kteří se ozvali, mají zájem o místa kolem Lucka a Rovna. Z toho vycházíme, a pro ty, kteří volili zájezd na jih Ukrajiny, se pokusíme postupně najít příležitosti i k návštěvě Bohemky, Veselynivky, Pervomajsku, případně Oděsy.

Základní program

Odjezd v pátek 5. července 2013 v 11.00 hodin z Olomouce poblíž vlakového nádraží.

Pátek pozdě odpoledne: prohlídka solných dolů ve Věličce poblíž Krakova v Polsku.

Pátek večer: krátká prohlídka Krakova, případně možnost občerstvení na vlastní náklady.

Pátek večer až sobota dopoledne: odjezd z Krakova, překročení státní hranice na Ukrajinu, cesta do Malína k památníku obětem.

Sobota odpoledne a večer: odjezd do Lucka, kratší zastávka na výměnu peněz podle potřeby, možnost občerstvení, Kupičov, návrat do Lucka, večere, ubytování.

Neděle: bohoslužby v některém sboru v Lucku, Boratín, osobní volno, prohlídka Lucka, dle možností a zájmu Ozerany nebo Michna - Sergejevka, případně další místa.

Pondělí: Michalovka, Mirotín, Rovno, krátké zastavení ve Lvově, odjezd do ČR přes Polsko.

Úterý 9.7. dopoledne: ukončení zájezdu v Olomouci.

Několik poznámek k hlavním cílovým místům

Solné doly Vělička

Jedná se o světový unikát. Solné doly ročně navštíví přes 1 milion účastníků. Vstup budeme objednávat několik týdnů předem.

I když návštěva solných dolů stojí za to, je potřeba si ji rozmyslet. Je totiž potřeba počítat se sestupem po 380 schodech do hloubky asi 62 m na výchozí místo prohlídky (to je asi jako z 19. poschodí věžáku do přízemí). Dále pokračuje asi dvouhodinová tříkilometrová prohlídka 20 "místností", při které se sestoupí do hloubky asi 120 m. Nahoru jsou účastníci výpravy vyvezeni výtahem. V solných dolech je unikátní sochařská výzdoba soch vytesaných ze soli, solné křišťálové lustry, podzemní chrám s výzdobou ze soli atd.

Ti, kteří se ze zdravotních či jiných důvodů nepřihlásí k návštěvě dolů, budou mít slevu 250 Kč z ceny zájezdu a budou mít možnost využít čas v Krakově (10 km od Věličky).

Malín

Česká obec vyhlazená nacisty
13. 7. 1943 – obdoba Lidic a Ležáků.

Boratín

Do roku 1947 česká obec, kde byl český evangelický sbor, v němž působil známý evangelický farář Antonín Balabán.

Kupičov

Česká obec, kde byl český evangelický sbor, v němž působil známý evangelický farář Jan Jelínek

Luck

Zde založil český kazatel Emil Volanský baptistický sbor. Krajské město Volyňské oblasti.

Michalovka

Výchozí základna českých evangelíků i baptistů na Volyni, především těch, kteří se sem přestěhovali zejména ze Zelova. Původní český evangelický kostel slouží kulturním účelům. Baptistická modlitebna již nestojí.

Mirotín

Založený r. 1902 především baptisty z Michalovky a okolí. Do roku 1947 významná česká obec s českou školou a baptistickým kostelem (nyní kulturní dům).

Ubytování

Noc z pátku na sobotu a z pondělí na úterý strávíme cestou v autobuse včetně celního a pasového odbavení na polsko-ukrajinských hranicích. Ze soboty na neděli a z neděle na pondělí budeme mít ubytování v rodinách a ubytovacím zařízení baptistického sboru v Lucku. Všechny ubytovací prostory včetně celého objektu ubytovacího zařízení sboru jsou zásadně nekuřácké.

Předpokládaná cena zájezdu je 3100 Kč

Cena bude upřesněna po uzavření přihlášek a nepřesáhne 3500 Kč; spíše bude nižší než předpokládaná.

Cena zahrnuje: jízdné klimatizovaným autobusem, vstupné do solných dolů ve Věličce, společný dar ubytovatelům, kytice

k památníku v Malíně, případně i v Rovně, nutné režijní náklady.

Cena nezahrnuje: stravování, cestovní zdravotní připojištění.

Termín závazných přihlášek: do 15. 2. 2013

Zájemci o zájezd budou evidováni a zařazováni v pořadí doručení přihlášek pozemní poštou na adresu: Dobroslav Stehlík, U Hájenky 156, 788 13 Vikýřovice.

Dotazy jsou možné písemně na tutéž poštovní adresu nebo e-mailem na <stehlik.dobroslav@spkfree.cz>.

Přihlášku si můžete zkopírovat, opsat nebo vystříhnout z tohoto věstníku, případně stáhnout z internetu. Jednou přihláškou lze přihlásit i spolucestující osobu při společné platbě.

Přihlášení do možného počtu účastníků obdrží potvrzení o zařazení do zájezdu, pokyny k úhradě zájezdu, přesné stanoviště autobusu a podobně. Pokud by počet přihlášených účastníků přesáhl možnou kapacitu autobusu, budou takovíto přihlášení zařazeni jako náhradníci a rovněž vyrozuměni.

Doplňující informace

Celková předpokládaná trasa zájezdu činí asi 2100 km.

V případě, že by celková cena při nepříznivém hospodářském vývoji přesáhla 3500,- Kč, zájezd bychom nepořádali. Zájezd by se nekonal rovněž v případě nedostatečného počtu včas závazně přihlášených účastníků, při zavedení vízové povinnosti nebo jiných závažných nepříznivých okolnostech.

Zájezd není vázán na členství v o. s. Exulant nebo v církvi.

Tyto a případně některé upřesňující informace najdete také na web. stránkách sdružení – <http://exulant.evangnet.cz>.

Dobroslav Stehlík

ZÁVĚREM

Jak už jsme v minulém věstníku oznamovali, chceme si v příštím roce připomenout, že před dvaceti lety byla obnovena činnost spolku potomků pobělohorských exulantů.

V roce 1993 se v Praze uskutečnil sjezd reemigrantů a jejich potomků, po něm následoval zájezd do Zelowa a založení občanského sdružení EXULANT.

V roce 2013 si tedy chceme znovu připomenout vzácný odkaz našich předků, kteří pro víru a svobodu svědomí opustili vlast, ale i neméně vzácný odkaz těch, kteří se v první či druhé reemigrační vlně vrátili do země otců, a to při sjezdu potomků exulantů pro víru, který se bude konat

dne 8. června 2013 v Praze.

Tak jako v roce 1993 se budou sjezdová setkání konat v evangelickém chrámu U Salvátora na Starém Městě a v Betlémské kapli. Věříme, že si toto datum poznamenate a budete s účastí počítat.

Možná, že někteří z čtenářů doma najdou dvacetiletou fotografii tehdejších účastníků shromážděných před Husovým pomníkem na Staroměstském náměstí. Mnozí z nich odešli cestou všelikého těla, mnozí potomci se však narodili. Doufáme, že se nás sejde tolik jako v roce 1993.

Činnost občanského sdružení EXULANT je financována pouze z dobrovolných příspěvků členů a příznivců. Pokud chcete na naši činnost přispět, uvádíme bankovní spojení občanského sdružení Exulant: **číslo účtu 209898309, kód banky 0800.**

K dispozici máme ještě knihy Edity Štěřikové „Zelów, česká exulantská obec v Polsku“, „Běh života českých emigrantů v Berlíně v 18. století“ a knihu Oldřicha Rejcherta „Paprsky kalicha v letorostech Čechů z Volyně“. Máte-li o knihy zájem, napište na adresu Mgr. Pavel Čáp, Brechtova 4/778 (schránka č.25), 149 00 Praha 4 nebo na adresu občanského sdružení.

Opět připomínáme, že podmínkou členství v našem sdružení není osobní "příslušnost" k exilu resp. návratu. Do svých řad zveme i sympatizanty zajímaví se o naši činnost. K přihlášení se za člena stačí sdělit na adresu sdružení jméno a příjmení, datum narození, bydliště, příp. církevní příslušnost (sbor) a příp. vztah k pobělohorskému exilu (potomek, sympatizant, zájemce o historii apod.) Z každé přihlášky máme radost. Po obdržení přihlášky Vás zařadíme do adresáře pro zasílání věstníku. Pokud Vám můžeme věstník zasílat hromadně, prostřednictvím některého sboru, prosíme, dejte nám to vědět.

Prosíme, abyste nás informovali i o dalších změnách (přestěhování, úmrtí našeho člena apod.), abychom na ně mohli reagovat. Děkujeme těm, kteří to dělají, informovanost z vaší strany se v tomto směru značně zlepšila.

Prosíme Vás, kdo používáte emailovou poštu, abyste na naši adresu: exulant@evangnet.cz zaslali své adresy, abychom Vás mohli aktuálně informovat o aktivitách našeho sdružení. Někteří již tak učinili a e-mail pro komunikaci s námi používají; děkujeme vám.

VISTAFILM nabízí DVD ČESKÝ RIXDORF - 1937 Čeští exulanti v Berlíně

Dokumentární film pojednávající o českých protestantských exulantech, kteří se v roce 1737 usadili v Berlíně a blízkém Rixdorfu, kde jejich potomci žijí dodnes.

Originální lisované DVD, délka 38 min., česky a německy, stereo, vyrobeno v roce 2012. Cena 199,- Kč; lze zakoupit přes internet; bude k dispozici též na konferenci o. s. EXULANT.

Občanské sdružení **EXULANT**
srdečně zve na
KONFERENCI,
která se uskuteční
v kostele Českobratrské církve evangelické v Teplicích, Sládkova ulice č. 16
ve dnech 6. - 7. října 2012

Zahájení konference bude **v sobotu 6. října 2012 v 10,00 hod.**

Program:

10.00 – 10.45 hod. úvodní bohoslužby (J. Opočenský)

11.00 – 12.00 hod. přednáška Exulantský kazatel Jan Liberda (E.Štěříková)

Přestávka

od 12.30 do 13.00 hod. valná hromada občanského sdružení

14.00 – 15.00 hod. exulantská genealogie, přednáška, diskuse a odpovědi na dotazy (T. Stodola, P. Hlaváček)

15.00 – 16.00 hod. vzpomínka k 100. výročí narození faráře Jana Jelínka (V. Pospíšil)

16.00 hod. představení knihy Jednota bratrská v Lešně, prezentace společnosti VISTAFILM s.r.o., film Síla přesvědčení.

Neděle: 9.30 hod. bohoslužby, kázání emeritního synodního seniora Pavla Smetany.

Ubytování si zájemci mohou zajistit v blízkém hotelu Neptun, Sládkova ul. č. 3,
tel: 420 417 539 061; 420 603 574 238; email: zuzana.cernikova@volny.cz.

Noclehy v rozmezí 400 - 600,- Kč za noc.

Výbor občanského sdružení **EXULANT** zve na
17. VALNOU HROMADU (výroční shromáždění),

která se uskuteční **v sobotu 6. října 2012 ve sboru Českobratrské církve evangelické**
v Teplicích, Sládkova 16.

Pořad jednání valné hromady:

1. Ustavení valné hromady (prezence, volby skrutátorů, zapisovatele a ověřovatele zápisu)
2. Zpráva o činnosti sdružení za uplynulé období
3. Zpráva o hospodaření sdružení za rok 2011 a současný stav
4. Zpráva revizní komise
5. Volba členů výboru občanského sdružení
6. Volba členů revizní komise občanského sdružení
5. Informace o připravovaných akcích sdružení
6. Diskuse, návrhy

Podle stanov je valná hromada nejvyšším orgánem sdružení a je schopná se usnášet za jakéhokoliv počtu přítomných. Nemůžete-li se valné hromady zúčastnit, je vhodné, abyste písemně zmocnili jiné členy sdružení k zastupování. Připravte si podněty pro naši další činnost.

Členové současného výboru:

Mgr. Pavel Smetana (předseda sdružení), Mgr. Jan Bistranin, Rudolf Braha, MUDr. Josef Čáp, Ing. Dobroslav Stehlík, Jiří Šmída

Náhradníci výboru:

Mgr. Petr Brodský, Mgr. Pavel Čáp, Ing. Alexandr Drbal, Mgr. Petr Hlaváček, Mgr. Miroslav Jelínek, Mgr. Daniel Matějka, Jarmila Matějková, Mgr. Jiří Polma, Mgr. Vlastimil Pospíšil, Ing. Tomáš Stodola

Současná revizní komise: Květoslava Klimešová, Mgr. Ing. Karel Matějka

Závazná přihláška na zájezd o.s. Exulant na Ukrajinu 5. až 9. 7. 2013

Jméno a příjmení Rok narození

Spolucestující při společné platbě (vztah – např. manžel, dcera, sestra).....

Jméno a příjmení Rok narození

Adresa k zaslání pokynů k platbě a dalších informací:

.....

E-mail a telefon

(pokud máte)

.....

Objednávám současně vstupenku do solných dolů ve Věličce – **ano** – **ne**. *Nehodící se škrtněte.*

Speciální požadavek (na ubytování s někým a pod.):

.....

V dne podpis:

Informační věstník občanského sdružení EXULANT, vydává občanské sdružení EXULANT. Vychází 2x ročně. Sídlo občanského sdružení i redakce: Praha 1 – Nové Město, Jungmannova 9 – Husův dům, PSČ 110 00, Česká republika, http://exulant.evangnet.cz ISSN 1801-514X
